

ΕΣΤΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΑΔΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ. _____

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1884

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ₪Ρ. 6 - ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ₪Ρ. 8

ενηλ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας: 'Επι της Λεωφόρου Πανεπιστημίου, 38.

1884

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος 12'

Περίοδος ἑβδομάς: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 14, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 - Ἀντιγράφοι δωρεάν: ἀπὸ ἰταλικῶν βιβλίου. ἑξῆς καὶ ἰταλ. βιβλίου - Ἰταλ. βιβλίου δωρεάν. - Ἐπιτομὴ βιβλίου. Παιδαγωγικὸν 30.

29 Ἰανουαρίου 1884

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΔΙ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ἀιτήγημα.

Συλλογὴ καὶ τίτλος: ἰδί σελ. 58.

Α

Ὅταν συνεπλήρωσε τὴν περιγραφὴν τῆς ὀπτασίας αὐτοῦ ὁ δυστυχὴς φίλος μου, ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῶν ἐκείνων τῶν συγκινήσεων, ἡς ὑπέστη ἐνώπιον αὐτῆς κατὰ τὴν παρελθούσαν νύκτα, ἔμεινε ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἀδρανῆς καὶ ἀφωνοῦς ἐπὶ τῆς θέσεώς του, ὡς ἄνθρωπος ἀποκαμῶν κ' ἐξηντημένος ἐξ ὑπερβολικῆς κοπώσεως. Ἄλλ' ἐπὶ τῆς μακρομένης αὐτοῦ μορφῆς δὲν ἐπεκλήθητο πλέον τῶρα ἡ ἀγρία, ἡ ἀνησυχαστικὴ ἐκείνη θλίψις. Ἡ ἀνακοίνωσις τῆς συμφορῆς τὸν ἀνεκούφισεν. Ἡ γλυκεῖα ἀνάμνησις τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ μεσιτευσούσης παρθένου τὸν ἐπαρηγόρησεν. Ὁ πυρετὸς τῶν νεύρων του ἐλώφησεν ἰσχυρῶς οἱ ὀφθαλμοὶ του διετέλουν ἀκόμη ἐκστατικῶς ὑψωμένοι. Ἄλλ' ἡ ἐκστασις αὕτη ἦτον ἐκστασις ἀνθρώπου ἐσωτερικῶς κ' ἐν κατανοήσει προσευχομένου, οὐχὶ ψυχῆς ἐπτοημένης καὶ τρεμούσης πρὸ τῶν ἰδίων αὐτῆς φαντασμάτων. Μία μυστηριώδης, ἀλλ' ὑπερκόσμιος ἠδονὴ ἐδάειζεν, ἔλεγε, εἰς τὸ βλέμμα του, τὴν ὑπερβολικὴν ἐκείνην λαμπρῆν.

— Ἀπέθανεν! ἐψιθύρισε μετὰ μακρῶν σιωπῆν. — Ἀπέθανεν! Μοὶ τὸ λέγει ἡ καρδιά.

— Ναι, Πασχάλη, ἀπέθανεν! Εἶπον ἐγὼ τρυφερῶς. — Ἦτο πεπρωμένον. Ὅλοι θ' ἀποθάνωμεν.

— Ἄλλ' ἡ καρδιά μοὶ λέγει—ἐξηκολούθησεν ἐκεῖνος ἐν ἀγίῳ ἐνθουσιασμῷ, ὅτι δὲν ἀπέθανε διὰ παντός. Αἱ ψυχαὶ μας συγκοινωνοῦσι καὶ διὰ τῆς ὕλης ἀκόμη. Βλέπεις, ἦσαν προσωρισμένοι ἢ μία διὰ τὴν ἄλλην. Ἡ ἐδική μου εἰς τὴν παραφορὰν ἐνὸς προσώρου πάθους διεκύβευσε τὸν προσωρισμὸν τῆς καὶ τὸν ἔχασε. Τοιοῦτοτρόπως ἐματαιώθη ἢ ἐπὶ τῆς γῆς ἐνωσίς μας. Ἄλλ' ἐκεῖ ἐπάνω. . . ὦ, ἐκεῖ ἐπάνω θὰ τῆς ὑπάγω καρδίαν κεκαθαυμένην εἰς τὰ δάκρυά μου, ἐξηγνισμένην διὰ τῆς μετανοίας. Καὶ θὰ ἐνάθωμεν αἰωνίως, αἰωνίως! — Τί εἶναι ἡ ζωὴ; — Ἐπειτα, τὸ αἰσθάνομαι. Ἡ ψυχὴ μου ἀνυπομονεῖ, κ' ἐργάζεται ἀκάματος

συντρίβουσα καὶ διαρρηγνύσα τὸ συνέχον αὐτὴν ὑλικὸν κέλυφος. Τὰ πτερά τῆς ἐμεγάλωσαν, ἐδυναμώσαν.

Πρὸ τῶν παραθύρων τοῦ δωματίου, ἐν τῇ βαθυτάτῃ σιγῇ τῆς νυκτὸς, ἠκούσθη αἴφνης τὸ βαθύφωνον τοῦ νυκτοφύλακος κέρας καὶ τὸ βραχνὸν αὐτοῦ κέλευσμα. Ἐν Κλάουσθαλ, ὅπως κατὰ τὸν μεσαιῶνα, οὕτω καὶ σήμερον ἀκόμη ὁ νυκτοφύλαξ περιέρχεται βραδέσι βήμασι τὰς ἐρήμους ὁδοὺς ὀλονυκτῆς, ὡς μαῦρον φάσμα, μὲ τὸ κέρας ἐπὶ τῆς πλάτης καὶ τὸν θαμβῶν φωνὴν ἀπὸ χειρῶν, ἀναγγέλλων τὴν παρέλευσιν τῶν ὥρων, καὶ κελεύων τοὺς τυχόν ἀγρυπνοῦντας νὰ σβύσουν τὸ φῶς, νὰ παρχώσουν ἐπιμελῶς τὸ πῦρ τῆς ἐστίας, πρὸς ἀποφυγὴν πυρκαϊῆς.

Τὰ μεσάνυκτα εἶχον παρέλθῃ πρὸ πολλοῦ, ἀλλ' ὅταν ἀνέβην εἰς τὸν κοιτῶνά μου, ἤμην ἀκόμη τόσον συγκινημένος, ὥστε μ' ἔβλεπεν τὴν ἡσυχίαν τῆς νυκτὸς ὡς ἀποκλήρου ὑπνῶς δὲν μ' ἐπῆρχετο. Ἡ ἐρασιμία καὶ περιελάλησεν τῶν παρῶρων, τὴν ὀπλιαν, ἴσως ἢ κατ' ἀρχὰς ἀδιαθεσίᾳ μου, ἴσως αἰ μετὰ ταῦτα διηγεῖται περὶ τοῦ Πασχάλη ἀνησυχίας, εἶχον παρῶσιν εἰς τόσον μακρὰν εἰς τὸ βάθος τῆς μνήμης μου, ἐνησχάλει τὴν φαντασίαν μου τῶρα τόσῳ μᾶλλον ἐπιμόνως, ὥς ζωηροτέρα ὑπῆρξεν ἢ ἀρχικὴ αὐτῆς ἐντύπωσις ἐπὶ τῆς ψυχῆς μου. Ἡ θλιβερὰ ἐκείνη σκηνή, ἡ ἐγενόμενη αὐτίπτῆς μάρτυς ἀναχωρῶν τῆς Ροτίγγης, παρίστατο πρὸ τῆς μνήμης μου τῶρα ἀπαράλλακτος — Τί λέγω; — πολὺ ζωηροτέρα, πολὺ θλιβεροτέρα ἢ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἦτο τῷ ὄντι θαναταπῆ ἢ ἐντασις, μεθ' ἧς, καὶ τὸ διάφορον φῶς, ὑφ' ὃ ἀνέβαινον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς μου τῶρα ὅλαι ἐκείναι αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἐν τῷ φρενοκομείῳ ἐπισκέψεώς μου. Ἡ φειδῶ καὶ ἡ εὐλάβεια, μεθ' ἧς ὁ φιλόστοργος ἐκεῖνος διευθυντὴς μὲ εἰσήγεν, αἱ ἀφορητὶ ἀνείγουσαι καὶ κλείουσαι θύραι, τὸ στρογγύλον σχῆμα τῆς αἰθούσης, τὸ γλυκὺ κυανῶν χρώμα τῆς ἐπιστρώσεως τῶν τοίχων καὶ τῶν θυρῶν, αἱ παχέες τάπητες, τὸ εἶδος τῶν ἐπίπλων, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἐκ τοῦ βάθους φανταστικὴ ἐκείνη προέλευσις τῆς δυστυχοῦς Κλάρας, λευχειμονούσης καὶ λυσικόμου, μὲ τὸ ὑστερικὸν ἐ-

ρύθμημα επί των παρειών, τους ώραίους γαλα-
 νούς οφθαλμούς, με τὸ παιδικόν, τὸ ἀφελές αὐ-
 τῆς βλέμμα, ἀφροντιστούσης τ' ἀτημέλητα τοῦ
 φύλου τῆς κάλλη, χωρίς συνειδήσεως τῆς τρο-
 μερᾶς αὐτῆς δυστυχίας, ἀνευ ὑποψίας τοῦ πέν-
 θους, εἰς ἡ φαιδρότης αὐτῆς ἐβύθιζε τὰς
 καρδίας ἡμῶν — καὶ ἔπειτα τὸ ἐρασιμῶν τοῦ
 λόγου ἢ θελκτικῆ φιλαρέσκεια, μεθ' ἧς ἐτο-
 ποθετήθη εἰς τὸ κατάλληλον φῶς, πρὸ τοῦ ἀ-
 παστράπτουτος ὄργανου τῆς, ἢ ἀπαράμιλλος
 τέχνη μεθ' ἧς οἱ λεπτοφυεῖς αὐτῆς δάκτυ-
 λοι ἐξεκαίουν τοὺς μαγευτικούς τῆς χάρπας
 τόνους — καὶ ἔπειτα ἡ μουσικὴ τῆς φωνῆς
 ἢ ἔννοια τῶν ἁρμῶν, τόσοσ παφῆς τῶρα
 πλέον ἢ φλογερὰ ἐκτέλεσις τὸ δραματικὸν πά-
 θος ἢ νευρικὴ ἐξάψις — καὶ ἔπειτα ἡ κορύ-
 φωσις τῆς ἀπελπισίας ἢ ἐκρηγῆς τῆς ὀργῆς ἢ
 ἐπίσημης τῆς μανίας! — ὅλα, ὅλα ταῦτα ἐπα-
 νήχοντο εἰς τὴν μνήμην μου, κ' ἐπανήρχοντο,
 καθὼς εἶπον, πολὺ ζωνρότερον, πολὺ σημαντι-
 κώτερον. Ἄλλ' ὅταν ἀνεμνήσθην τὰς μετὰ τὴν
 σκηνὴν ταύτην συγκρίσεις μου ἐν τῷ διαδρόμῳ,
 τὰς πικρὰς ἐκείνας μεμφιμοιρίας μου κατὰ τῆς
 μητρὸς Φύσεως, ὡς ἀστόργου δῆθεν πρὸς ἡ-
 μᾶς τοὺς ἀνθρώπους, δὲν ἠξέυρω πῶς ἀντετά-
 χθῆναι τὴν ἐπανάληψιν αὐτῶν ἢ σταθερὰ ψυ-
 χικὴ βεβαιότης, μεθ' ἧς ὁ Πασχάλης πρὸ μι-
 κροῦ ἔτι ἀπεξεδέχετο τὴν μετὰ τῆς νεκρᾶς αὐ-
 τοῦ φίλης συνάντησιν ἐν τῇ αἰωνιότητι. Καὶ
 δὲν ἐφθόνησα πλέον τὰ μηδαμινὰ πλεονεκτή-
 ματα τῶν ζωφίων καὶ κροστολλων, ἀλλ' ἀνα-
 καθήσας ἐν τῇ κλίνῃ μου, ἐδόξασα τὸν Θεόν,
 διότι ἐπροίκισε τὴν καρδίαν τῶν λογικῶν αὐ-
 τοῦ πλασματίων μετὰ τὴν γλυκεράν, τὴν παρήγο-
 ρον ἐλπίδα τῆς μετὰ θάνατον ὑπάρξεως. Τίς
 οἶδεν ἐδὲν καὶ ἡ δυστυχὴς Κλάρα εἰς τὰς φω-
 τεινὰς τῆς διανοίας τῆς στιγμᾶς δὲν ἀπελάμ-
 θανεν τὸ ἐνεργέτημα τῆς αὐτῆς παραμυθίας;...

Ὁ Πασχάλης ἠγέρθη καὶ τὴν ἐπιῦσαν πρὸ
 ἐμοῦ, ὅπως πάντοτε. Ἄλλ' ὅταν κατῆλθον εἰς
 τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ συνήθως ἐλαμβάνομεν τὸ
 πρόγευμα, τὸν εὖρον παίζοντα φαιδρῶς μετὰ
 μικρὰ τῆς οἰκοδεσποίνης ἡμῶν παιδίον. Ἦτον
 ἐνδεδυμένον τὴν μεταλλευτικὴν αὐτοῦ στολὴν
 καὶ ἐκάθητο πρὸ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου, ἐν
 τῷ φωτὶ τοῦ θερμοῦ καὶ λαμπροτάτου τῆς πρω-
 τῆς ἡλίου.

— Ὁραία ἡμέρα σήμερα! — ἀνεφώνησεν ὡς
 με εἶδε. — Καλὴ ἡμέρα!

— Καλὴμέρα! εἶπον ἐγὼ γελῶν, διότι ἀ-
 πεφύθη τοιοῦτοτρόπως τὸ ἔσο ευχρηστῶν τῶν
 Κλαουσταλίων.

Ὁ Πασχάλης παίζων μετὰ τὴν ξανθοτάτην
 κόμην τοῦ ἐπὶ τῶν γονάτων του μικροῦ κορα-
 σίου — Ὁ καφὸς ἐκρύωσεν, εἶπεν, ἀλλὰ τόσο
 τὸ καλλίτερον, ῥόφα τον μίαν ὥραν προτῆτερα
 κ' ἐτοιμάσου νὰ βγοῦμεν.

— Καὶ ποῦ θὰ πάμεν, εἶπον ἐγὼ, θαυμάζο-
 ν τὴν εὐεργετικὴν ἐπιρροήν, ἣν ἐξήσκει ἐπὶ τῆς
 δικθῆσεως αὐτοῦ ἢ καλοκαιρία.

— Στὴν Καρολίνα! εἶπεν ἐκεῖνος ἐκπα-
 στικῶς. — Στὴν Καρολίνα!

— Σὲ ποῖα Καρολίνα; εἶπον ἐγὼ ἀπιρῆκας.
 — Στὸ μεγάλο μεταλλεῖον τῆς Κλαουσταλ
 ἀπήντησεν ἐκεῖνος, γελῶν διὰ τὴν ἀπορία
 μου. Μετὰ χιλιάδας ποδῶν βῆθος, μετὰ πολλὰ
 τετραγωνικῶν μιλίων ἔκτασιν. μετὰ πιδροφί-
 μους εἰς τὰς σύριγγας του, μετὰ ποταμὸν ἐντὶ
 αὐτοῦ, καὶ τὸ θαυμαστότερον μετὰ φορητῆς
 ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ. Ἀξίζει τὸν κόπον νὰ τὴ γνω-
 ρίσῃς.

Σπεύσας νὰ καταπιῶ τὸ κρῶν ἀληθῶς πρὸ
 γευμά μου: Εἶμαι εἰς τὰς διαταγὰς σου, τῷ
 εἶπον σῆμα! πάρε!

— Ὁχῶ! ἀνέκραξεν ὁ Πασχάλης. Ἔτσι κα-
 θὼς εἶσαι;

— Καὶ μήπως ἔχω μαθεῖς καὶ γιορτερὰ κί
 φορέσω διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Καρολίνας;

— Περιμένε ὀλίγον, εἶπεν ἐκεῖνος. Ὁ νο-
 κοκύρης θὰ σοῦ τὰ φέρῃ. Ἐφῆς εἰργάσθη, ὡς
 μαθητῶν, ὄλην τὴν νύκτα, καὶ ὅπου καὶ ἀνῆ-
 ναι, θὰ ἔλθῃ νὰ κοιμηθῇ τὰς ὥρας του. Ὁ
 μὲς δῶσῃ τὴν μεταλλευτικὴν στολὴν του νὰ
 τὴν φορέσῃς. Ἄλλως τὴν παθαίνεις ὡπὸν τὸν
 φίλον σου τὸν Χάινε.

— Καὶ τί ἐπάθεν ὁ Χάινε;

— Ἐπεσκέφθη τὸ ἴδιον μεταλλεῖον μετὰ
 βροῦχα ποῦ φρουρῶσε. Ἐνόσῳ ἦτον κάτω ὅτι
 σκοτεινὰ, δὲν τοῦ ἀπεφαίνετο ὅταν ἤμωσ
 βγῆκεν εἰς τὸ φῶς καὶ εἶδε τὴν κατάστασιν τῶν
 ἐνδυμάτων ποῦ εἶχε. — Πολλὰς Καρολίνας ἐ-
 γνώρισα εἰς τὴν ζωὴ μου, ἀνέκραξεν ἐκπεπληγ-
 μένος, ἀλλὰ καμμιά δὲν ἦτον τόσοσ λερωμένη!

Κ' ἐγελάσαμεν ἐπὶ τῷ ἀνεκδότῳ τοῦ σαρ-
 καστικοῦ ποιητοῦ, κ' ἐγέλασαν μεθ' ἡμῶν καὶ
 τὰ παιδία, οὐχ ἔνοσησαντα, ἀλλ' ἀπλῶς κατὰ
 συμπάθειαν. Ἐν τούτοις ἡ ὥρα παρήργετο, καὶ
 ἀντὶ τοῦ οἰκοδεσπότη, εἰσῆλθεν ἡ σύζυγος αὐ-
 τοῦ ἀναγγέλλουσα περίφοροντις, ὅτι ἐκτακτοί
 ἐργασίαι καὶ κατεπείγουσθ θὰ κρατήσῃ τὸν σύ-
 ζυγον αὐτῆς ἐν τῷ μεταλλεῖῳ μέχοι μεσημέ-
 ριας.

— Καθ' ἐμπόδιον σὲ καλὸ! εἶπεν ὁ Πασχά-
 λης. Ἐρχεσαι ἄλλη μέρα. Ἐγὼ ὅμως πρόπει
 νὰ σπεύσω! κατὶ θὰ τρέξῃ ἐκεῖ μέσα. — Καὶ
 μετὰ τὸ ἄσμα ἐπὶ τῶν χειλέων ἐξῆλθε πρὸς ἀν-
 ζήτησιν τῶν ἐργαλείων του.

Ἡ ἀπροσδόκητος ἐκείνη φαιδρότης κ' ἐν-
 τραπελίαν δὲν ἠξέυρω πῶς μ' ἐπαραξένευσεν. Εἶ-
 χον τόσοσ ἡμέρας νὰ τὸν ἴδῳ ὀλίγον εὐθυμῶ
 καὶ ζωνρόν! Ἦτον ἀρὰ γὰ ἀποτέλεσμα τῶ
 κειροῦ μάνου;

— Χαῖρε! μέχοι μεσημέριας. — εἶπεν ὁ
 περχόμενος μετ' ὀλίγον. Καὶ ἔσο ἐτοιμος διὰ τῆς

ἐκδρομὴν μετὰ εἰς τὸν Χιονόσκουφον. Δὲν ἔχο-
 μεν καιρὸν διὰ χάσιμον.

— Πῶς! εἶπον ἐγὼ! Ἐκδρομὴν εὐθὺς ἀ-
 μέσως μετὰ τόσοσ βροχᾶς; Ὁ πνιγῶμεν εἰς
 τὰ νερὰ καὶ ταῖς λάσπαις! Ἐπειτα σὺ χθὲς ἀ-
 κόμη ἦσων ἀρρωστος!

— Νὰ τί θὰ πῇ δάσκαλος! εἶπεν ὁ Πασχά-
 λης. προσπονηθεῖς ὅτι δὲν ἤκουσε τὰς τελευ-
 ταίας μου λέξεις. — Περιμένει νὰ εὕρῃ νερὰ καὶ
 λάσπαις ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὄρεων! Λάσπαις
 ἐδῶ πέρα δὲν ἔχουμεν ἐμεῖς, παιδί μου, οὔτε
 νερὰ. Διότι αἱ κατωφύρεται δὲν τ' ἀφήνουν νὰ
 σταματήσων οὔδε στιγμὴν. Οὔτε εἰς τὰς κλί-
 τας τῶν χειμάρρων δὲν διαμένουν ἐπὶ πολὺ χᾶ-
 νονται εἰς τὸ ἕδαφος ἀπὸ διαστήματος εἰς δια-
 στήμα, καὶ γεμίζουσι τὰς μεγάλας ὑπογειοῦς
 δεξαμενὰς καὶ λίμνας, ἀπὸ τὰς ὁποίας τρέ-
 φονται τόσοσ πηγαὶ καὶ βυάκια καὶ ποταμοὶ
 τῶν πεδινῶν περιχώρων.

Καὶ προσαρτήσας τὸν μεταλλευτικὸν φανὸν
 ἐπὶ τῆς ζώνης, καὶ καλυφθεῖς μετὰ τὸν ὤμοσκηπῆ
 του πῖλον, ἐσφίξε τὴν χεῖρά μου νευρικῶς καὶ
 — Glück auf! — με ἀπεχαιρέτησεν. Τὸν ἔ-
 βλεπον ἀναχωροῦντα μετὰ τὴν στυλιπνὴν αὐτοῦ
 σφύρα ἐπὶ τοῦ ὄμου ἀστράπτουσαν ὑπὸ τὰς
 ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, καὶ μυστικῶς τις πόθος με
 ὄθει νὰ δράμω κατόπιν του, νὰ τὸν σφίξω εἰς
 τὴν ἀγκαλίην μου, νὰ μὴ τὸν ἀφήσω νὰ χωρῇ
 μέσα εἰς τὰς ὑγρὰς καὶ σκοτεινὰς τῶν μεταλλ-
 εῖων στοὰς κατὰ τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ἡμέραν,
 ἀλλ' ἐσκέφθη παλιν, ὅτι ἡ ἀγαπητὴ του ἐνα-
 σχόλησις ἴσως τοῦ διασκεδάξει ἀποτελεσμα-
 τικώτερον τὰς μεταλλουργικὰς τὸν σκέψεις. —
 Ἐλθε νὰ εἶχον ὑπακούσῃ εἰς τὴν ἄρμην τῆς καρ-
 δίας μου! — Περὶ τὴν μεσημέριαν ἦλθε, φεῦ!
 Δὲν ἦλθε, τὸν ἔφερον — τὸν ἔφερον νεκρόν!

Αἱ συνεχεῖς καὶ βροχδαῖαι βροχαὶ, εἰσδύσα-
 σαι διὰ τῶν πόρων καὶ τῶν ὀπῶν τῆς γῆς, εἶ-
 χον ὑπερπληρώσει τὰς ἐπὶ τοῦ μεταλλεῖου
 τῆς Καρολίνας ὑπογειοῦς κοιλότητας. Ὅλην
 τὴν νύκτα εἰργάζοντο πρὸς διαοχέτευσιν τῶν
 εἰσρευσάντων ὑδάτων οἱ μεταλλευταί, ἀλλὰ τὸ
 ἀσύνηδες βᾶρος ἢ ἡ διεσδυσις αὐτῶν, διαδρέ-
 ξασα κατεκρήμνισε μίαν στοάν, ὑπὸ τὰ χῶματα
 τῆς ὁποίας ἐτάφησαν δεκάδες ἀνθρώπων. Πρῶ-
 τος ἐξαχθεῖς ἐκ τῶν θυμάτων ἦτον ὁ δυστυχὴς
 Πασχάλης. Δὲν εἶχε πλακωθῆ ὑπὸ τὰ χῶμα-
 τα, ἀλλ' εὐρέθη νεκρὸς πλησιέστατα τοῦ κα-
 ταπεσόντος μέρους. Ἡ γενομένη νεκροφία ἀ-
 πέδειξεν ὅτι ὁ πτωχὸς ἀπέθανεν ἐξ ἀποπληξίας
 τῆς καρδίας. Τὸ ὄργανον τοῦτο ἐχαρακτηρί-
 σθη ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ ὡς πρὸ πολλοῦ ἤδη πᾶ-
 σχον. Ὁ κλονισμὸς, δὲν ὑπέστη κατὰ τὴν στιγ-
 μὴν τοῦ κινδύνου, ἐπέφερε τὴν τελευταίαν κα-
 ταστροφὴν!

Πρὶν ἢ ἔτι συνελθῶ ἐκ τῆς κεραυνοβόλου
 πληγῆς, ἦν ἡ ἀπώλεια τοῦ φιλότατου μοὶ κα-

τέρερον, ἐν τῷ μέσῳ τῶν πνυταχόθεν ἀντη-
 χούντων κοπετῶν καὶ θόνηων ὀλοκλήρου τῆς
 πύλης πενθούσης, μοὶ ἐπεδόθη ἐπιστολὴ τοῦ
 ἐκ Γοττίνγης ἱατροῦ μου κυρίου Χ* * *. Ἐμάν-
 τερον τὴν φύσιν τοῦ περιεχομένου. Ἄλλ' ἡ πρὸ
 τῶν ὀφθαλμῶν μου καταπληκτικὴ συμφορὰ ἐ-
 ζουδετέρου τὴν πικρίαν τῶν ἐπιπλήξεων τοῦ
 καθηγητοῦ διὰ τὴν πρὸς τὰς συμβουλὰς αὐτοῦ
 παρακοήν μου. Μετ' ἀπροσέκτου βίας καὶ τοῦτ'
 αὐτὸ μετὰ δυσσεσκείας μου διήλθον τὰς δυ-
 σαναγγώστους ἀπειλὰς του. Ὁ μὲ ἦτον ἀλη-
 θῶς ἀδιάφορον, ἂν μετὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀ-
 πέθνησκον, συνεπέα τῆς πρὸς τὸν ἱατρὸν πα-
 ρακοῆς μου! Εἶχον ἰδεῖ ἔτι ἀπαξ τὸν ἐπιστή-
 θιον φίλον μου! ἐπαρηγόρησα ἑσὼν τὸ κατ' ἀν-
 θρωπον τὴν θλίψιν τῆς ἀδελφικῆς του καρδίας.
 καὶ, μακρὰν τῆς φιλότατης ἡμῶν πατρίδος, μα-
 κρὰν τῆς φιλοστόργου μητρὸς, μακρὰν τῶν
 συγγενῶν καὶ οἰκείων, εὐρέθη καὶ ἐγὼ νὰ κλει-
 σω τοὺς ἀποκαμάντας αὐτοῦ ὀφθαλμούς καὶ νὰ
 κηδεύσω τὸν νεκρὸν του. Ἄλλ' ὅταν ἐβόασα εἰς
 τὸ τέλος τῶν ἀπειλῶν καὶ παραινήσεων τοῦ ἱ-
 ατροῦ, δύο τρεῖς γραμμαὶ, ὡς ὑστερόγραφον,
 ἀμελῶς καὶ μετὰ βίας παρερριμέναι, προσεβί-
 λυσαν ὄλην μου τὴν προσοχὴν. «Ἐν παραόδῳ
 σὲ πληροφοροῦ, ἔγραψεν ὁ ἀγαθὸς γέρον, ὅτι
 ἡ δυστυχὴς, ἦν ἔτυχε νὰ συνεπισκεφθῶμεν
 κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς σας ἐν τῷ
 φρενοκομείῳ, ἀπηλλάγη τῶν δεινῶν τῆς. Ἐ-
 τελεύτησε τὴν νύκτα τῆς προχθῆς, μετὰ τὴν ἐλ-
 πίδα ἐπὶ τῶν χειλέων, ὅτι ὑπάγει νὰ εὕρῃ τὸν
 μελλόνυμφόν της. Σπάνιον τέλος τῶν νόσων,
 ἴσαι ἔχουν τὴν ἔδραν των μόνον ἐν τῷ ἀγνώ-
 στῳ παράγοντι Ἡ γῆγον τῆ ψυχῆ!» Τὴν νύ-
 κτα τῆς προχθῆς! Ἀκαίως τὴν νύκτα, καὶ
 ἦν ὁ δυστυχὴς Πασχάλης τὴν εἶδεν ἐν ὀπτα-
 σίᾳ ἐπὶ τῶν οὐρανῶν! Πρὸ τοῦ Θεοῦ τῆς! Ὁ-
 ποῖα ὑπερφυσικὴ ἀνταπόκρισις! Ἀληθῶς αἱ
 ψυχαὶ τῶν ἀτυχῶν τούτων ἐραστῶν συνεκοι-
 τῶνται καὶ διὰ τῆς ὕλης ἀκόμη!...

Τρεῖς ἡμέρας μετὰ ταῦτα τὸ ἑσπερινὸν λεω-
 φορεῖον ἐξήρχετο τῆς Κλαουσταλ βαρῶ καὶ ἀρ-
 γοπόρον. Περισσότεροι τῶν ὑπερπληρούτων
 αὐτὸ ἐπιβατῶν ἦσαν ἐκ τῶν κύκλωθεν ἀποστα-
 λέντων ἀντιπροσώπων, ὅπως παραστώσιν εἰς
 τὴν δημοτελεθῆ κηδεῖαν τῶν θυμάτων τῆς ἀπο-
 φράδος ἐκείνης. Συμπεπτωκότες καὶ κατηφείς,
 ἐτραυῖμεν ἐν τῷ ὄχηματι βαθεῖαν θλιβερωτά-
 ταν σιγὴν. Ὅταν ἀνήλθομεν τὴν πρὸς τὸ δά-
 σος ἀνωφύρεϊαν, ὁ ταχυδρόμος δὲν ἐσάλπισε τὸ
 σύνηδες ἀποχαιρετιστικὸν αὐτοῦ σάλπισμα. Ὁ
 ἥλιος δὲν εἶχεν ἔτι δύσει, ἀλλὰ μετὰ τὸν σφο-
 δρὸν ἀνεμον τῆς ἡμέρας ὁ οὐρανὸς ἐπαπαίλει
 μίαν ἀπὸ τὰς βροχερωτάτας ἐπὶ τοῦ Χάρτς νύ-
 κτας. Ζοφερὰ νέφη ἐκάλυπτον ἀκίνητα ὄλην
 αὐτοῦ τὴν ἐπιφάνειαν. Τὰ τελευταῖα πτηνὰ

επέτων ως βέλη αιγυλά, όπως κρυβάσειν εἰς τὸ
 νεκτερινὸν αὐτῶν καταφύγιον. Τὰ ὑψιτενῆ καὶ
 μελανὰ σώματα τῶν πευκῶν καὶ τῶν πιτύων
 διεκρίνοντο ἐν τῇ ὀμίχλῳδεῖ ἀποστάσει, ἀκί-
 νητα καὶ μελανὰ, ὡς σκιαὶ πενθοφόρων. Ἐπε-
 κράτει ἡ συνήθης πρὸ τῶν καλοκαιρινῶν ὄμ-
 βρων πληκτικὴ νηνεμία. Θὰ ἔλεγες ὅτι καὶ ἡ
 ἀψυγὸς φύσις ἐπέμβει μεθ' ἡμῶν. — Μικρὸν πρὶν
 εἰσέλθωμεν εἰς τὴν σκοτίαν τοῦ δάσους παρέ-
 κυψα ἐκ τῆς θυρίδος τῆς ἀμάξης ὅπως εἶδῶ ἔτι
 ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν Κινοδόκων. Κωνικὴ δέ-
 σμη πορφυροχρῶσαν ἀκτινῶν, ἐκ τῆς δύσεως ἐ-
 ξικκονοζομένη, ἐχρωματίζει τὴν λευκὴν αὐτοῦ
 κορυφὴν καθιστώσα μοι διακριτὸν τὸ ἐπ' αὐτῆς
 ξενοδοχεῖον, ἀλλὰ πρὸς στιγμὴν μόνον. Δάκρυα
 πλημμυρῶσαντα, ἐθάρβωσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς
 μου. — Ἐντυθῶν ἐπεράσαμεν μετὰ τοῦ Πασχά-
 λη! Ἐντυθῶν μοι εἶδειε τὸ ξενοδοχεῖον. Ὅ-
 ποῖα ἀντίθεσις μεταξύ ταύτης καὶ ἐκείνης τῆς
 ἐσπέρας! Καὶ ὅμως ἡ αὐτὴ σιγή, ἡ αὐτὴ
 γαλήνη! — Ἐκεῖ ἀνελογίσθη, ὅποια τρικυμιώ-
 δης ἀγρία ταραχὴ θὰ ἐπεκράτει ἐν τῇ καρδίᾳ
 τοῦ ἀτυχοῦς νέου κατὰ τὴν μαγικὴν, τὴν γα-
 ληνιαίαν ἐσπέραν τῆς συναντήσεώς μας. Διαρ-
 κεῖς ἀνατριχιάσεις διέδραμον τὸ σῶμά μου!
 Πόσον ἀληθὴς ἦτον ἡ μελαγχολικὴ εὐεῖνη ποί-
 ησις! Πόσον φυσικὴ ἡ ἐπ' ἐμοῦ ἐπίδοσις τῆς!
 Καὶ πόσον, πόσον ταχέως, φεῦ! ἐξεπληρώθη
 ἡ θλιβερὰ αὐτῆς ὑπόσχεσις. Τὰ δάκρυα κατέ-
 κλυσαν ἐκ νέου τοὺς ὀφθαλμοὺς μου. Οἱ στίχοι
 ἐπανήλθον αὐτομάτως ἐπὶ τὰ χεῖρά μου:

Ἐπὶ πάντων τῶν ὄρεων
 ἡσυχία βασιλεύει
 ἐπὶ τῶν κλαδίσκων πλέον
 οὐτὲ φύλλον δὲν σαλεύει.
 Τὰ πτηνὰ ταῖσι ταῖσι
 κοιμῶνται σιγὰ κ' εὐτυχῆ—
 Ὡ, κορτέροι, κορτέροι,
 καὶ σὺ θὰ κοιμᾷς ἐν βράχει!

P. M. ΒΙΖΥΝΙΟΣ

Ὁ γνωστὸς ἑλληνοστῆς κ. Γουστάβος d'Eichthal, ὅστις
 καὶ ἄλλοτε ἀπεστήριξε τὴν ἀνάγκην τῆς παραδοχῆς τῆς
 ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐκ γλώσσης διεθνούς, λαβὼν τὸ ἐν-
 ὄσιμον ἐκ διεθνῆς καταχωρηθείσης ἐν τῇ ἀφρικανῆ
 «Φυσιολογικῇ Ἐπιθεωρήσει», ἐδημοσίωσεν ἐν τῇ «Ἐπι-
 στημονικῇ Ἐπιθεωρήσει» (Revue Scientifique) τὸ κατω-
 τέρω πολλὰ λόγῳ ἄξιον ἄρθρον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ
 ὡς γλώσσης κοινῆς τῆς ἐπιστήμης.

Ἐν τῷ τεύχει τῆς 13 Ὀκτωβρίου ἡ «Ἐπι-
 θεωρησις τῆς φυσιολογίας (Revue de Physio-
 logie)» ἐδημοσίωσεν σπουδαιότατας παρατηρή-
 σεας περὶ τῆς ἀνάγκης κοινῆς ἐπιστημονικῆς
 γλώσσης· συγχρόνως δὲ κατεδείκνυ μετὰ θλι-
 ψεως ὅπως κενὸν ὑπάρχει ἐν τῇ ἐπιστήμῃ

ἀφ' ὅτου δὲν γίνεται πλέον χρῆσις τῆς λατι-
 νικῆς. Εἶναι τοῦτο ζήτημα, εἰς ὃ ἀπὸ μικρῆς
 χρόνου ἡσυχολήθη, ἐπεθύμουν δ' ἂν μοι ἐπι-
 τρέπετε νὰ ὑποβάλω ὑμῖν διὰ βραχέων τὴν ἡ-
 σιν, ἣν ἐπισταμένως μελετήσας τὸ θέμα κρί-
 νω ὡς τὴν καταλληλοτάτην.

Πρὸ τούτου ὅμως ἐπ' ἀνάγκης νὰ ὑπομνήσω
 καὶ νὰ παραθέσω ἐνταῦθα αὐταδέξῃ τὴν κρι-
 τήν περικοπήν, ἐν ἣ ὁ γραφίσις τὸ ἐν τῇ ἑ-
 πιθεωρήσει ἄρθρον ἐξέθηκε τὴν γνώμην τῆς
 δικαιολογῶν ἅμα τὴν ὀλιψίν του διὰ τὴν ἀγρο-
 στίαν τῆς λατινικῆς. Τὰ πράγματα, τὰ ἐπι-
 χειρήματα ἐφ' ὧν βασιζέται θὰ δικαιώσαι
 φρονῶ, ἢ τουλάχιστον θὰ καταστήσωσι συ-
 γνωστὴν τὴν ἀπόκρισίν μου ταύτην.

Καταδείξας τὰς δυσχερείας, αἵτινες πρὸς
 κυψαν ἐκ τῆς βαθμιαίας ἐγκαταλείψεως τῆ
 λατινικῆς γλώσσης, καὶ αἵτινες προσκείρω ἐ-
 ἀμκλισθησάν πως κατὰ τὴν παρελθούσαν ἐκα-
 τονταετηρίδα, ἕνεκα τῆς χρῆσεως τῆς γαλλί-
 κης ὡς γλώσσης ἐπιστημονικῆς πρὸς τιανὶ
 θνητον, ὁ συγγραφεὺς ἐξακολουθεῖ οὕτω «ἐπι-
 θειῶς καλινδρομῶν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γείνη
 ἢ λατινικὴ εἶναι γλώσσα νεκρά, καὶ ὡς γλώσσα
 «ἐπιστημονικὴ, καὶ ὡς κοινὴ γλώσσα ἡ συνήθει-
 » τοῦ γράφειν λατινιστῶν ἐπιστημονικῶν συγ-
 γραμμάτων ἐξέλιπε καὶ πιθανώτατα ἐξέλιπε
 «διὰ παντός πᾶσα δὲ προσπάθεια πρὸς ἐπίση-
 » δον εἰς τὸ παρελθὸν θάρσυνε ματαίως. Ἀλλ'
 «καίπερ ἀλυσιταλῆς δὲν εἶναι ὅμως ἀνοίκιστος
 » θλίψις καὶ ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ ὀλιβιάμεθ
 «διότι οὕτω κατεστράφη ἡ ἐνότης τῆς ἐπιστή-
 » μονικῆς γλώσσης. Ἡ χρῆσις δεκαπέντε δι-
 » φθῶν γλωσσῶν, λαλουμένων νῦν ἐν ταῖς πε-
 » πολιτισμέναις ἔθνεσιν εἶναι μέγιστον κώλυμα
 » νομίζω δ' ὅτι ἀφ' οὗ καταναλώσῃ τις ὥρη
 » πολλὰς εἰς κατανόησιν συγγραμμάτων γερμα-
 » νικῶν, ἀγγλικῶν, ἰταλικῶν, ἡσπαιώσεων ἰσπαι-
 » οικῶν, ὀλλανδικῶν, δανικῶν, σουηδικῶν κτλ.
 » ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναπολήσῃ μετὰ πόθου τῶν
 » χρόνων, καθ' οὓς πᾶσαι τῆς ζωῆς γλώσσαι
 » ἕξ ἐπιπολαίωσεν ἀνάγκην μανθάνειν ὃ ἐπι-
 » στήμων, ἀνεπλήρου ἢ γυνώσις μιᾶς μόνης γλώ-
 » σσης, τῆς ἀπαράμιλλος ἢ σαφάνειας».

Εἶναι βέβαια ἀναμφερστῶς τὰ πράγματα
 ταῦτα καὶ ἡ ὀλιψὶς δικαία. Ὁ συγγραφεὺς μετὰ
 παρρησίας διεκήρυξε τὸ ἐνδύμυχον αἰσθημὸν
 πάντων. Ὅμως ἂν ἡ θλίψις εἶναι δικαία, μὴ
 δὲν ὑπάρχουσι ἐπίσης καὶ δικαίαι ἐλπίδες;
 Ἄφ' οὗ ἡ λατινικὴ ἀνεκλήτως κατεδικαίωθη
 ὡς μὴ δυναμένη πλέον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κοινῆ

1. Ταῖς ὑπὸ τοῦ συγγραφέως μνημονευμέναις γλώ-
 σσαις προστεθεισῶσαν ἡ ἰσπανικὴ ἢ πορτογαλικὴ ἢ
 οὐγγρικὴ ἢ τσεχικὴ ἢ πολωνικὴ, αἱ δὲ διαφορὶ διαλέκτου
 τῆς κυρίως καλουμένης σλαβικῆς γλώσσης, ἡ βλαχικὴ
 ἢ τουρκικὴ ἢ Ἰνδοστανικὴ καὶ ταῦτα ἂν παραλείπω
 τὴν ἑλληνικὴν, τὴν λατινικὴν καὶ τὴν ἰταλικὴν.

ἐπιστημονικῆ γλώσσης, εἶναι ἄρα ἀνεπαρόρθοι-
 τος ἢ ἀπίολεικ; Ἡ περιγραμικαὶ θεραπειῆς
 δὲν εἶναι ἄνεκτον νῦν κατακατακλιθῆναι ὑπ' ἑτέρας
 σφαιρώσεως καὶ καταλληλοτέρας; Καὶ δὲν εἶναι
 εὐκολος ἢ τοιαύτη ἀντικατάστασις καὶ προ-
 χειρατάτη, ὥστε ὅπως συντελεσθῆ ὁδεὸς ἄλ-
 λου νὰ ἦναι χρεῖα ἢ μόνον ἀπλῆς συναινεσεως;

Τοῦτο ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐξετάσωμεν νῦν.

Πανταχοῦ, ὅπου ἡ ὀργάνωσις τῆς κλασσι-
 κῆς ἐκπαιδεσεως εἶναι κανονικὴ, περιλαμβάνει
 αὐτὴ τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πραγμα-
 τικὴν σπουδὴν ἀμφοτέρων τῶν γλωσσῶν, τῆς
 τε λατινικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς. Τοῦτο δὲ τὸ
 προνόμιον ἐκτήσαντο ἀμφοτέρω ἕνεκα τῆς με-
 γίστης αὐτῶν ἱστορικῆς σημασίας τοῦ πλοῦτου
 τῆς γραμματολογίας καὶ τῆς τελειότητος τῆς
 κατασκευῆς των. Κατὰ τοὺς μέσους χρόνους ἐ-
 σπουδαζέτο μόνον ἡ λατινικὴ, ἀλλὰ κατὰ τὴν
 ἀναγεννησιν προσετέθη αὐτῇ καὶ ἡ τῆς ἑλ-
 ληνικῆς σπουδὴ, γνωστὴν δ' ἡλικίαν ῥοπήν ἐ-
 σχε τότε ἡ ἑλληνικὴ εἰς τὴν πρόοδον τῶν ἐπι-
 στημῶν καὶ τῶν γραμμάτων, ἐπιταχύνουσα τὴν
 λύσιν τῶν δεσμῶν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας.
 Ὅμως ἀπὸ δύο ἡδὴ αἰώνων ἡ σπουδὴ τῶν δύο
 τούτων γλωσσῶν βαθμηδὸν παραμελεῖται καὶ
 ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν μάλιστα φόβος μὴ ἡ τοι-
 αύτη παραμέλησις ἀπολήξῃ εἰς παντελῆ ἐγ-
 καταλίπειν. Ἡ τεραστία τῶν ἐπιστημῶν, τῆς
 βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου ἐπίδοσις, ἡ ὀσμῆ-
 ραι αὐξουσα ἕκαστος τῶν διεθνῶν σχέσεων, ἐ-
 γέννησαν νέα συμφέροντα τῶν ἀνθρωπίνων κοι-
 νωνιῶν, ἅτινα νέα καθήκοντα ἐπέβαλον τῇ ἐκ-
 παιδεύσει. Μετὰ τῆς ἐπιστημονικῆς διδασκα-
 λίας, ἥτις ἐδέησε νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὰ σχολεῖα,
 μεγίστην κατεβλήθη προσοχὴ καὶ εἰς τὴν σπου-
 δὴν τῶν λαλουμένων γλωσσῶν, αἵτινες κατέ-
 στησαν τὸ ἀπαραίτητον ὄργανον τῆς πρὸς ἀλ-
 λήλους κοινωνίας τῶν λαῶν, ἀποροῦντων νῦν
 κοινῆς γλώσσης. Ἐνεκα τῶν ἀπαραίτητων και-
 νοτομιῶν τούτων, ἀμφοτέρω αἱ παλαιαὶ κλασ-
 σικαὶ γλώσσαι ἀδύνατον ἦτο νὰ διατηρήσωσι
 τὴν ἀποκλειστικὴν οὕτως εἰπεῖν ἡγεμονίαν, ἣν
 εἶχον ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει, κατὰ τὴν παλαιότε-
 ραν τῶν σχολείων ὀργάνωσιν ἀφῆθη δ' αὐτοῖς
 θέσις δευτερεύουσα, ἀλλὰ καὶ ταύτην δὲν εἶ-
 ναι ἀσφαλές, ὅτι θὰ κατέχωσιν εἰς τὸ ἐξῆς ἀ-
 νευ ἀντιλογίας τινός.

Ἄλλ' αἱ δύο αὐταὶ γλώσσαι, πρὸς ὧς δυσ-
 μενῶς ἔχουσι νῦν οἱ πολλοὶ, διαφέρουσι ἀλλή-
 λων, καὶ διαφέρουσι μεγάλως· μικρὰ ὅμως ἐ-
 δόθη προσοχὴ εἰς τὴν οὐσιωδεδετέτην ταύτην
 διαφορᾶν, ἥτις ὑπὸ τῶν πλείστων μάλιστα ἀ-
 γνοεῖται, καὶ τοῦτο διότι ἐσχάτως μόλις κα-
 τεδείχθη αὐτῇ τρανῶς καὶ πρόδηλος ἐγένετο.
 Ἡ λατινικὴ ἐστὶν ἀναμφερστῶς γλώσσα νε-
 κρᾶ· οὐδαμοῦ γίνεται σήμερον χρῆσις αὐτῆς,
 ἐκτὸς τῆς λειτουργίας τῆς καθολικῆς ἐκκλη-
 σίας καὶ τῶν παπικῶν ἐγγράφων. Ἡ ἑτέρα ὅ-
 μως τῶν κλασσικῶν γλωσσῶν, καίπερ παλαιό-
 τερον μορφώθη, παρέμεινεν ὅμως ὡς γλώσσα
 ζῶσα. Ἐπὶ τύπον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον
 κανονικὸν τὴν ἑλληνικὴν γράφουσι σήμερον καὶ
 λαλοῦσι ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἐν τῇ ἑλλη-
 νικῇ κράτει καὶ ἐν ἑλληνικαῖς ἐπαρχίαις καὶ
 κοινότησιν, ἀνὰ τῆς ἀκτῆς τοῦ Βοσπόρου τοῦ
 Βύζαντος, τοῦ Αἰγίου, τῆς Ἀδριατικῆς, κατὰ
 τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς Μεσογείου καὶ παρὰ
 τὸν Ἀτλαντικὸν αὐτῶν τὴν ἑλληνικὴν γράφου-
 σι καὶ λαλοῦσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Ὀ-
 δησσῷ, ἐν Ταϊρανῷ, ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐν Σμύρ-
 νῃ, ἐν Κρήτῃ καὶ ἐν ταῖς ὑπὸ τὴν ὀσμηνικὴν
 δεσποτείαν ἑλληνικαῖς νήσοις, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ,
 ἐν Καίρῳ, ἐν Τεργέστῃ, ἐν Λιβέρῳ, ἐν Μασ-
 σακίᾳ, ἐν Κορσικῇ, ἐν Αἰψίᾳ, ἐν Ποντίῳ; ἐν
 Μακροστρίᾳ, ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις,
 ἀμβὴ καὶ ἐν Σαν Φραγκίσκῳ, ἐν Καλιούτῃ,
 ἐν Πετροπόλει. Ἐνεκα δὲ τοῦ πολλαπλασια-
 σμοῦ τῶν σχολείων καὶ τῆς ἐπίδοσεως τοῦ πε-
 ριοδικοῦ τύπου ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς περὶ ἡγε-
 νεσίας τῆς Ἑλλάδος μέχρι τοῦδε, ἡ γλώσσα
 αὐτῇ γραφομένη ἢ λαλουμένη εἶναι πανταχοῦ
 σχεδὸν ἡ αὐτὴ. Ἡ λαλουμένη δὲ γλώσσα, καί-
 περ μείζονα ἔχουσα ἐλευθερίαν ἐν τῇ συντάξει
 καίπερ μὴ ὑποβάλλομένη εἰς κανόνας ὅσον ἡ
 γραφομένη, διατηρεῖ ὅμως στενὴν ἑσχέσιν πρὸς
 ταύτην καὶ ὑφίσταται βαθμηδὸν τὴν ἐπίδρα-
 σιν αὐτῆς. Ἡ γραφομένη πάλιν, μᾶλλον πρι-
 σγγίζουσα τῇ ἀρχαίᾳ, τείνει ὁσμῆραι εἰς ὀ-
 λοσχερῆ ἀφομοίωσιν. Ἄλλως δὲ ὑπὸ τῶν βυ-
 ζαντικῶν αὐτῆς τύπων διατηρήθη πάντοτε ὡς
 γλώσσα τῆς ἐκκλησίας, ἥτις μετὰ ζήλου καλ-
 λιεργεῖ αὐτήν, οὐ μόνον ὡς ὑφίστην ἐκδήλωσιν
 τῆς ἐθνικῆς ἰδέας, ἀλλὰ καὶ ὡς γλώσσαν τῶν
 ἐβδομηκόντα τῆς Καινῆς διαθήκης καὶ τῶν
 Πατέρων. Οὐδέποτε δ' ἐπαύσατο οὐσα ἡ γλώ-
 σα τῶν λογίων, αἵτινες οὐχ ἥττον τῆς ἐκ-
 κλησίας, ἐθώρουν ταύτην ὡς τὸ παλλάδιον
 τῆς ἐθνικῆς ὑπάρξεως! Καὶ ἀπὸ τριῶν καὶ

1. Βλ. ἐν τῇ «Nouvelle bibliographie générale» τοῦ
 Didot τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Fustel de Coulanges περὶ τοῦ
 ἐνδόξου μεγάλου διερμηνέως τῆς Ἰψηλῆς Πύλης Ἀλε-
 ξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ ἀπορητῶν. «Ἐπὶ
 λέγει, ἵνα ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ διαφυλῆ μετὰ τῆς θρη-
 σκείας καὶ τὴν γλώσσαν καθάραν, δι' ἀποσκορακίσεως
 τῶν τουρκικῶν λέξεων καὶ ἀποφυγῆς τῶν συντακτικῶν
 τύπων τῶν λατινογενῶν γλωσσῶν. Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ
 βιβίου τοιοῦτον παρακλιθεῖσιν. Ἡθελε τὸ ἀρχαῖον
 ἱδίωμα νὰ διδάσκηται ἐν τοῖς σχολείοις, καὶ εἶχε τὴν
 φιλοδοξίαν νὰ συντελεσθῇ εἰς διάπλασιν καθαρουμένης
 ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ εἰς μέρψωσιν ἅμα καὶ ἑευγε-
 νισμῶν τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἐκτὸς ἐνὸς φυσιολογι-
 κῶν συγγραμμάτων, ὅπερ ἐξέδωκεν ἐν Ἰταλίᾳ, πάντα
 τὰ λοιπὰ ἔργα τοῦ ἔργου ἑλληνιστῆ, προσπαθῶν ὅσον
 ἐνεστι νὰ πλησιάσῃ τῷ ἀρχαίῳ ἱδίωματι.»

Αἱ τοῦ Μαυροκορδάτου ἐπιστολαί, ὡς ὄλαί εἰσι
 γεγραμμέναι εἰς κοινὴν γλώσσαν πᾶσαι δ' αἱ λοιπαὶ εἰς

πλέον κλώνων κληρικοί και λόγιοι, τοῦ αὐτοῦ ἐμπορούμενοι φιλοπάτριδος αἰσθημάτων, οὐδέποτε ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι πρὸς βελτιώσιν τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ καὶ διάπλασιν τῆς γραφομένης. Αἱ δὲ προσπάθειαι αὐτῶν ἔτεινον εἰς τὴν ἀφομοιωσάσιν ταύτην τῆ ἀρχαίᾳ, οὐχὶ βεβαίως τῆ ἀττικῇ (ἥτις καίπερ τελειοτάτη ἦν ἀπλῆ διαλεκτος τῆς ἐλληνικῆς), ἀλλὰ τῆ κοινῇ γλώσσῃ, ὡς ἐκαλεῖτο ἡ γλώσσα, ἥτις μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κατάκτησιν ἦν ἐν γρήσει ἐν τῇ ἐξελληνισθείσῃ Ἀνατολῇ, μετὰ δὲ τὴν Ῥωμαϊκὴν κατάκτησιν εἰσεχώρησε μέχρι τῶν πρὸς δυσμᾶς ὀρίων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, κομίζουσα μεθ' ἑαυτῆς, μετὰ τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν Ἰουδαϊκὴν καὶ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν.

Ἐν τῇ εὐγενεῖ ἐκείνῃ ἀγωνι ἐδιχάζοντο πολλοὶ αἱ γνῶμαι, ὡς εἶκος. Καὶ ἄλλους μὲν ὁ ἀνάμορφωτικὸς ζῆλος ἐξώθει μέχρι σχολαστικότητος· ἄλλοι δὲ σαγηνευόμενοι ἐκ τῶν θελημάτων καὶ τῆς ἀπλότητος τῆς δημόδους γλώσσης προέβαλλον ὑπέρμαχοι ταύτης. Νῦν ὅμως, ἕνεκα τῆς ὁσημέραι ἐκτεινομένης σπουδῆς τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἕνεκα τῆς ἐπαριστίας ταύτης εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, ἕνεκα τοῦ θαυμαστοῦ ὄργανου, τοῦ τύπου, ἀρίστου καὶ τελεσφοροτάτου θεράποντος τῆς ἐλληνικῆς παιδείας, ἐμορφώθη γλώσσα γραφομένη, ἥτις, ἐξαιρέσει ὀλιγίστων ἀνωμαλιῶν, αἰτινες δύνανται καὶ πρέπει νὰ τεθῶσιν ἐκποδῶν, ἐπέχει σχεδὸν ἐπακριβῶς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας κοινῆς γλώσσης. Ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ πολλὰ συνεγράφησαν πρωτότυπα ἔργα· ἀρκοῦμαι δὲ χάριν παραδείγματος νάναφέρω ἐνταῦθα τὴν Ἱστορίαν τῆς ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Τρικούπη καὶ τὴν Ἱστορίαν τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους τοῦ Παπαρηγοπούλου, συγγράμματα, ἅπερ ἐπαξίως δικαιούνται νὰ καταλάβωσι χώραν ἐν πάσῃ ἱστορικῇ βιβλιοθήκῃ. Πῶς δὲ νὰ παρελλόμεν ἀμνημόνευτα πολυπληθῆ ἀρθρα, σπουδαιότατα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καταχωρίζόμενα ἐν περιοδικῶς συγγράμμασι καὶ ἐν ταῖς δημοσιεύμασι τῶν συλλόγων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Σμύρνης, καὶ δὴ ἐν αὐτῷ τῇ Δελτίῳ τῆς ἐλληνικῆς ἀλληλογραφίας, τῷ ὑπὸ τῆς Ἀθήνησι γαλλικῆς Σχολῆς ἐδιδωμένῳ; Τῆς σήμερον δὲ γραφομένης γλώσσης γίνεται ἀδιαλείπτως χρῆσις πρὸς ἐξελληνισμὸν τῶν κυριωτάτων συγγραμμάτων τῆς φιλολογίας, καὶ τῆς ἐπιστήμης τῆς Ἑσπερίας. Βίς τὴν τελευταίαν δὲ ταύτην κατηγορίαν ὑπάγονται οὐκ εὐάριθμα ἐπιστημονικὰ ἔργα, καὶ μάλιστα ἱατρικὰ, περὶ φυσιολογίας, παθολογίας, ἀνατομῆς κλπ. Ἄλλως δὲ οἱ ἐπιστημονικοὶ

καθαρὴν ἐλληνικὴν ἐδημοσίωσαν ἐν Τεργέστῃ ὑπὸ τοῦ κ. Λειβερ (Ἀλεξάνδρου Μαυρακορδαίου, τοῦ ἐξ ἀπορητῶν, ἐπιστολαὶ β', Τεργέστη, 1870.)

οὗτοι κλάδοι διδάσκονται εὐρύτατα ἐν τῇ Ἀθήνησι Πανεπιστημίῳ. Εὐνόητον δ' ἔστι τὴν Ἱπποκράτους καὶ τοῦ Γαληνοῦ γλώσσα ἢ παρασχούσα ταῖς ἱατρικαῖς ἐπιστήμῃς τὸ μέρος τοῦ λεξιλογίου των, οὐδαμῶς δεκαλοῦται νὰ παρακολουθῆ τὰς αὐτὰς ἐπιστήμῃς ἐν τῇ σημερινῇ προόδῳ αὐτῶν.

Προσφυστάτην λύσιν τοῦ ζητήματος, περὶ οὗ πραγματεύεται ἡ παρούσα ἐπιστολή, θὰ παρεῖχεν ἡ γλωσσικὴ ἐξέτασις τῶν μνημονευμένων ἔργων. Ἐκ τούτου δὲ θὰ ἐβεβαιούτο κατὰ πάσον κέκτηνται τὰ οὐσιωδέστατα προσόντα γλώσσης ἐπιστημονικῆς, ἥτοι πλούσιον λεξιλόγιον, ἀκριβεῖαν καὶ σαφήνειαν. Ὡς πρόδρομον δὲ ταιαύτης ἐργασίας πρόσφορον θὰ ἦτο νὰ παρασχόμεν ἐνταῦθα μικρὸν δείγμα. Δυστυχῶς οὐτε ἔχω, οὐτε ἀνέγγνων καν τὰ ἐν Ἑλλάδι ἐκδοθέντα ἐπιστημονικὰ συγγράμματα, τῶν ἑμῶν μελετῶν περὶ ἄλλων παντελῶς διάφορα πρὸς τρεφερόμενων. Ἄλλ' ἐν τούτοις ἀκριβῶς ἐπιτυχὸν ἐπιστημονικῶς ἔργον, ἅπερ μέγιστον ἐξέχουσι δι' ἡμᾶς ἐνδιαφέρον, ὡς ἀποδεικνύνται ἐνταῦθα καὶ τὸ πρόσφορον τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης πρὸς ἐξέτασιν φυσιολογικῶν θεμάτων, καὶ τὴν ευκολίαν μεθ' ἧς σήμερον τὸ ἐν Ἑλλάδι ἡμῶν ἀσμενίζεσι καὶ κατανοεῖ ταῦτα, ἐκτεθεμένα χάριν τῶν πολλῶν.

Ἀπὸ εἰκοσαετίας ἐκδίδεται ἐν Τεργέστῃ ἑβδομαδιαία ἐλληνικὴ ἐφημερίς, ἡ Κλειώ, ἡ ἀσπαστικὸς πρῶτος τῆς περιουσιαγωγῆς διὰ μεταφορᾶσιν ἐκ τοῦ ἀλλοδαποῦ τύπου ἢ δι' ἰδίῃ ἀλληλογραφίῶν πάντων τῶν γεγονότων καὶ ἀνακοινῶσις πάντων τῶν ἔργων, τῶν ἐνδιαφέροντων ἰδιαιτάτα ταῖς Ἑλλήσι. Διευθυνομένη ἐμφορῶς καὶ δεξιότατα ὑπὸ τῶν κ. Διονυσίου Θερεϊανοῦ καὶ Θεογένους Λειβαδά, ἡ Κλειώ προσεκτήσατο ἐν τῇ ἐλληνικῇ κόσμῳ τὸ πρῶτον κύρος καὶ πολυπληθεῖς ἔχει ἀναγνώσται. Κατὰ τὸ κρατοῦν νῦν ἔθος δημοσιεύει καὶ αὐτὴ ἐπιφυλλίδας, ἀλλ' ἐπιφυλλίδας λίαν σπουδαίας, ὡς ἀναλύσις ἀρτιφανῶν συγγραμμάτων, μετὰ τὰς φιλολογικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς, μάλιστα δὲ φυσιολογικὰς. Κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος ἡ Κλειώ ἐδημοσίευσεν σειράν φυσιολογικῶν μελετῶν τῶν διασήμων Γερμανῶν φυσιολόγων, τοῦ Αἰκκελ, τοῦ Κλέβς, τοῦ Χένλε!

Ἐν ταῖς ἐπιφυλλίσι λοιπὸν ταύταις ἐδημοσιεύθη καὶ ὁ λόγος τοῦ Αἰκκελ *Kuttarar un Zelleen und Sa*

1. «Κυττάρων ψυχαὶ καὶ τὰ ἐμφυχα κύτταρα» λόγος τοῦ Αἰκκελ, ῥηθεις ἐν τῇ λέσχῃ τῆς Ὀμοσπαστικῆς Βιέννης τῷ 1878 (ἀρ. 1110—3 τῆς «Κλειῶς» 1882).
2. «Ἀρχὴ καὶ ἀνάπτυξις τῶν αἰσθησῶν» λόγος τοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ Ἑπιστημονικῇ λέσχῃ ἐν Βιέννῃ (ἀρ. 1111—9 τῆς «Κλειῶς» 1883).
3. «Ὀλίγα τινὰ εἰς περιορισμὸν τῶν νόσων», ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ Ἑπιστημονικῇ λέσχῃ ἐν Βιέννῃ (ἀρ. 1150—00 τῆς «Κλειῶς» 1883).

(*zellsellen*), οὐ ἔχομεν καὶ γαλλικὴν μετάφρασιν, γενομένην ὑπὸ τοῦ κ. Λουλλίου Σουρῦ. Τοῦ λόγου τούτου ἀποσπῶ τὰς δύο πρώτας παραγράφους, παρατιθεὶς αὐτὰς ἐν παραβολῇ πρὸς τὴν ἐλληνικὴν μετάφρασιν, ὅπως οὕτως εὐχερῶστερα καταστή ἡ σύγκρισσις τῶν δύο κειμένων καὶ ἡ κρίσις περὶ τῆς ἐλληνικῆς μετάφρασεως...

Καὶ ἐγὼ δ' αὐτὸς ἐποιήσαμην τὴν σύγκρισσιν ταύτην, στίχον πρὸς στίχον, λέξιν πρὸς λέξιν, εἰμὶ δὲ βέβαιος, ὅτι οὐδεὶς θὰ μὲ δια-

Κυττάρων ψυχαὶ καὶ ἐμφυχα κύτταρα.
(Ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Κλειῶς» τῆς 7 Ὀκτωβρίου 1883.)

Ὁδοιὰ ἄλλη περιοχή φαινομένων ἐν ἀπάσῃ τῇ ἐπικρατείᾳ τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως ὑπάρχει, ὅπου ἦν παλαιότερον καὶ νῦν ἔτι αἱ ἡμέτεραι θεωρεῖται ἐν τοσούτῃ διαστάσει ἀπ' ἀλλήλων ἐρρισκονται ἢ ἢ περὶ τῆς ψυχικῆς ζωῆς. Τί εἶνε ἡ ψυχὴ; πῶθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει; ὁ ἀνθρώπος μόνον ἔχει ψυχὴν, ἢ καὶ τὰ ζῷα; καὶ ποῦ ἀνακαί ἀπ' αὐτῶν ἐκτεθῶσι τὰ ὄργανα, ποῦ αἱ ἀρχαὶ τῆς ψυχικῆς ζωῆς ἐν τῷ ζῳικῷ βασιλείῳ; πρὸ τῶν τοσούτων καὶ ἁμῶν ζητημάτων παριστάμεθα ἔτι καὶ σήμερον ὡς πρὸ χιλίων καὶ διαχιλίων ἔτων, ἄνευ ὁριστικῆς ἀπαντήσεως, ἢ τοῦλάχιστον ἄνευ ἀπαντήσεως δυναμένης; νὰ τὴν γενικῆς ἐπιστημονικῆς παραδοχῆς καὶ κύρους.

Ἡ διαρκὴς αὕτη ἀσάφεια περὶ τοῦ ἐνὸς σπουδαιοτάτων καὶ δυσχερατάτων ζητημάτων πάσης ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης, ἐν ὁδῶν ἐτέρῳ σαφέστερον ἐκφαίνεται ἢ ἐν τῷ συμπέσματι ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ τῶν ψυχικῶν βίων πραγματευομένη ἐπιστήμη, ἡ ψυχολογία, ἔτι καὶ νῦν ὄριστον κατέχει θέσιν ἐν τῇ γορείᾳ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν. Οἱ πλεῖστοι τῶν φυσιοφίλων ἐν τῇ παρόντι θεωροῦσι τὸ ἐνεργὸν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζῴων ὡς πραγματικὸν φυσικὸν φαινόμενον καὶ ἐνεσθῆν πιστεύουσιν, ὅτι μόνον διὰ φυσικοεπιστημονικῆς ἐρευνῆς τὸ ἐπὶ τοῦτο αἰωρούμενον σκότος δύναται νὰ διαφαιτισθῆ. Ἐτέρωθεν οἱ πλεῖστοι τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ψυχολόγων εἰσὶν ὅλως ἀτυπῆτοι ἰδέαι, καὶ θεωροῦσι τὸν ψυχικὸν βίον, παρὰ τῶν ἀνθρώπων τοῦλάχιστον, ὡς ὑπερφυσικὸν πνευματικὸν φαινόμενον, ὅπερ καθορίζεται ὑπ' ὀλως ἄλλων ἢ ὑπὸ τῶν φυσικῶν δυνάμεων μόνον, καὶ ὅπερ διὰ τοῦτο διασφραγίζεται πᾶσαν φυσικοεπιστημονικὴν ἐξήγησιν. Κατὰ τὴν καὶ σήμερον ἔτι ἐκτετατοῦσαν ταύτην ἀρχὴν ἡ ψυχολογία εἶνε, κατὰ μέρος ἢ καθόλου «πνευματικὴ» οὐχὶ δὲ «φυσικὴ» ἐπιστήμη.

Τὸ ἀνωτέρω παρατεθὲν κείμενον, ὅπερ οὐχὶ κατ' ἐκλογὴν, ἀλλὰ τυχαίως οὕτως εἶπεῖν παρελάβομεν, δὲν ἐνισχύει τὴν γνώμην, ὅτι ἡ νεο-ἐλληνικὴ γλώσσα, καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸν σημερινὸν τύπον αὐτῆς, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ταῖς ἐπιστημῆσι πάντων τῶν ἐθνῶν, δὲν τολμᾷ νὰ εἰπῶ ἀκόμη ὡς ὄργανον διατυπώσεως θεωριῶν καὶ ἀνακαλύψεων, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ὡς μεταφραστικὸν ὄργανον, πρὸς εὐχερῆ καὶ πιστὴν διὰδοσιν τῶν ἐργασιῶν πάντων καὶ ἐνὸς ἐκάστου; Ὑπὸ τὴν ἐπιφυὴν ταύτην ἐξεταζομένη ἡ Ἑλλάς ἐδικαιοῦτο νὰ καταλάβῃ ἀπὸ τοῦδε ἡ-

1. «Φυσικὴ ἱστορία τοῦ στεναγοῦ», ἀπὸ τοῦ καθηγητοῦ Χένλε (ἀρ. 1167—8 τῆς «Κλειῶς» 1883).
2. Essais de psychologie cellulaire, par Ern. Haeckel, traduit de l'allemand et précédé d'une préface, par J. Soury (2e édition) Paris, 1880. — Τὸ γερμανικὸν κείμενον βλ. ἐν Haeckel, Gesammlte populäre Vortraege auf dem Gebiete der Entwicklungskunde. Bonn, 1878 σ. 143 κ.

ψεύδη βεβαιούντα, ὅτι πληρέστατα συμφωνοῦσιν ἀμφότεραι κατὰ τὴν ἐννοιαν καὶ ὅτι ἀμφότεραι εἰσὶν ἐπίσης σαφεῖς. Ἰσως ὁ κ. Σουρῦ, μᾶλλον εἰδήμων τοῦ θέματος, καὶ ἔχων ὡς ὄργανον γλώσσαν συμπαθεστέραν, ἐδυνήθη νάποφυγῇ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πρωτοτύπου κειμένου, ἐν ᾧ ὁ Ἑλλὴν μεταφραστὴς ἐφάνη ἀτολμότερος, ἐμμενίας πιστότερον εἰς τὸ γράμμα αὐτοῦ· διότι ἄλλως ἐν Γερμανίᾳ βιών, διετέλει ὑπὸ τὴν ἀμυσαν ἐπήρειαν τῆς γερμανικῆς γλώσσης.

Les ames des cellules et les cellules des ames.

Il n'existe point, dans tout le domaine de la connaissance humaine, une question sur laquelle de tout temps et aujourd'hui encore, les idées aient plus différenciées sur celle de l'âme. Qu'est-ce que l'âme? D'où vient-elle et où va-t-elle? L'homme seul a-t-il une âme? Où sont les limites, où trouver les commencement de la vie psychique dans le règne animal? A toutes ces questions, de nos jours, comme il y a mille ou deux mille ans, il n'existe point de réponses certaines, décisives et telles qu'elle puisse être généralement acceptées par la science.

Cette obscurité, qui persiste à régner sur une des questions les plus graves et les plus difficiles de toute la science, est surtout sensible lorsque l'on considère que, outre les autres connaissances, la science de l'âme, la psychologie, occupe encore aujourd'hui une place tout à fait indéterminée. La plupart des naturalistes regardent présentement les fonctions psychiques de l'homme et des animaux comme de vrais phénomènes naturels; par là, ils n'ont fait que dans l'investigation scientifique pour arriver à dissiper les ténèbres qui planent sur ce sujet. D'autre part, le plus grand nombre des psychologues de profession sont d'un avis opposé: ils tiennent la vie psychique — du moins chez l'homme — pour un fait d'ordre surnaturel, pour un phénomène spirituel, déterminé par de tout autres forces que celles de la nature, et qui défie toutes les explications des sciences naturelles. D'après cette manière de voir, qui domine encore de nos jours, la psychologie est en partie ou en tout «une science spirituelle», non une science naturelle.

διαιτέρων ὅλως θέσιν ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐργαστηρίῳ τοῦ κόσμου.

Δυνάμεθα ὅμως καὶ πλείονα νὰ ἐλπίζομεν. Ὁ πόθος τῆς προόδου καὶ ἡ ἀναμορφωτικὴ δύναμις, ἅτινα ἀπὸ πεντήκοντα ἔτων περιήγαγον καθ' ἅπαντα τὸν ἐλληνικὸν κόσμον τὴν γραφομένην γλώσσαν εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν αὐτῆς, ὁ ζῆλος οὗτος, ἡ δύναμις αὐτὴ οὐδαμῶς ἀπεσβέσθησαν. Ὅθεν δυνάμεθα νὰ θεωρῶμεν τὴν παρούσαν κατάστασιν, ὡς μεταβατικὴν, ὡς σταθμὸν ἐν τῇ ὁδῷ, ἣν παρεύεται ἡ νεωτέρα Ἑλλάς. Πρὸς στιγμὴν εἶχε καταλάβῃ τοὺς Ἑλληνας ἐνδοικασμός, ἂν πείρη νὰ διατηρήσῃ τὴν κατὰ τὴν γλώσσαν, τὴν γλώσσαν τῶν προπατέρων ἢ νὰ σχηματίσῃ γλώσσαν νέαν, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ σχηματισμοῦ τῶν νεολατικῶν γλωσσῶν ἐκ τῆς λατινικῆς· τὸ ζήτημα συνεζητήθη ἐπὶ τινὰ χρόνον, ἀλλὰ νῦν θεωρεῖται ὡς ὀριστικῶς λελυμένη.

νον. Τὸ ἔθνικόν πνεῦμα κατίσχυεν, ἡ δὲ παρὰ πάντων νῦν γραφομένη γλῶσσα εἶναι αὐτὴ καὶ ἡ πλαισίωσις ἐνιαχοῦ — ὁμολογητέον τοῦτο — ἐφαρμύνη καὶ παραμορφωμένη. Ὡστε ὑπολείπεται μόνον ἡ ἀποκαταστάσις ἢ ἀρχαία μορφή, ἡ δύναμις καὶ τὸ κάλλος.

Εἰς τοῦτο δὲ μετ' ἀφοσιώσεως ἀσχολοῦνται ἄνδρες ἐπιφανεῖς, μάλιστα οὗτοι ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ βιοῦντες, συναισθάνονται ὅπως ἐνεκα τῶν τοιούτων παραμορφώσεων ὑποτιμᾶται ἡ ἀξία τῆς ἔθνικης γλώσσης ὑπὸ τῶν ξένων ἐλληνοφώνων· δὲν εἶναι δὲ περιφρονητέα ἡ γνώμη τῶν ἀντιπροσώπων τούτων τῆς ἐπιστήμης ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ. Ὁ κ. Ρενὰν ἔλεγεν ἐσχάτως πρὸς ἱερικὴν ἀκροασίαν, ὅτι ἡ Βίβλος δὲν εἶναι κτῆμα ἀποκλειστικῶν τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ἀνήκει τῇ ἀνθρωπότητι· τοῦτ' αὐτὸ εἰρήσθη καὶ περὶ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης, ἀνηκούσης οὐ μόνον τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐπίσης τῇ ἀνθρωπότητι.

Γράφων ταῦτα ἀναμνησκόμεθα γεγονότος, ὅπερ ἀναγκαῖον κρίνω νὰ μὴ παρέλθω ἐν αἰγῇ. Ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ τοῦ Συλλόγου τῶν Ἑλλήνων σπουδῶν τοῦ ἔτους 1870, δημοσιεύσας «Παρατηρήσεις περὶ τῆς προοδευτικῆς ἀναμορφώσεως καὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης» κατεχώρισα καὶ λόγον τινὰ τοῦ κ. Ἡρ. Βασιλάδου, ῥηθέντα ἐν γενικῇ συνελεύσει τοῦ ὑπὸ τούτου ἰδρυθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου, γεγραμμένον ἐν γλώσσῃ καθαρηνύσῃ, ἧς ἡ χρῆσις δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι ἔξ καταστῆ γενικωτέρα.

Ὁ Στούαρτ Μόλλ, ἐταῖρος τοῦ Συλλόγου, ἔμα λαβὼν τὴν Ἑσπερίδα μοι ἔγραφε ταῦτα: «Ὡς ἀξιοσημείωτος εἶναι ὁ λόγος τοῦ κ. Βασιλάδου ὑπὸ τὴν ἐσοφίαν τῆς γλώσσης. Εἶναι αὐτὴ ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ ἐν τῇ καθαρότητι τῶν γραμματικῶν τύπων, αἱ δὲ παραλλαγῆαι τῶν λεξιλογίων καὶ τῶν φράσεων προέρχονται ἐκ τῶν μεταβολῶν, αἱ ἢ παροδος τῶν αἰώνων ἐπιφέρει ἀναποδρέστως εἰς πᾶσαν λαλομένην γλῶσσαν. Χάρᾳ δ' ἐμποιοῦσιν αἱ τοιαῦτα μεταβολαί, διότι ἡ προσπάθεια τοῦ γράφειν ἀπαραλλάκτως ἐν πᾶσιν ὡς οἱ ἀρχαῖοι οὐ εἶχεν ἀποτέλεσμα τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἐκθέσεως διανοημάτων διαφόρων τῶν ἐκείνων. Ἐγὼ δὲ φρονῶ, ὅτι τὰ λατινικὰ τοῦ Βακωνος καὶ τοῦ Καρτεσιου ἐμφαίνουσι πρόοδον τῆς γλώσσης ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν γλῶσσαν τοῦ Κικέρωνος. Ἄν οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι φιλόσοφοι ἔγραφον ἐν τοῖς χρόνοις τῶν αυτοκρατόρων οὐκ ἐπλουτίζον ἀναμφιβόλως καὶ οὐκ ἐκαλλυον τὴν λατινικὴν. Ἄν δὲ γεννηθῆν ἐν Ἑλλάδι ἀνὴρ ἔχων τὴν μεγαλοφυίαν τοῦ Πλάτωνος ἢ τοῦ Ἀριστοτέλους οὐκ ἀνεπείθη ὅσον ἐκεῖνοι τὸ πέλαι εἰς τὴν πρόοδον τῆς γλώσσης».

Ἦδη ἐπεράτωσα τὸ ἐμὸν ἔργον. Ἐν τοῖς ἐπιβληθεῖσιν μοι στεναῖς ὅροις προσπαθῆσα νὰ συνοψίσω τοὺς λόγους, ἃν ἐνεκα ἐμάρψωσα τῇ πεποιθήσει μου ταύτην. Ἄλλ' οὔτε τυφλὴ εἶναι ἡ τοιαύτη πεποιθήσις μου, οὔτε οὐκ ἐπιμένα παραλόγως εἰς αὐτήν. Ἄν ὑποδειχθῇ προφωτέρω λύσις, τὰ μέλα ἀσμένως ἢ ἀποδεχθῶ αὐτήν. Ἀνάγκη ὅμως νὰ ὑποδειχθῇ μία οἰαδήποτε λύσις, διότι ἀτοπώτατον νὰ παρατείνηται ἐπ' ἀπειρον ὁ κυκλῶν, ὃν ὡς ἀριστερὴ περιέγραψεν ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ἔργου. * * *

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ

Συνοψισμὸς τῆς ἐπιστήμης.

Πόλεμοι τῶν μυρμηκῶν. — Ἐχθροί. — Κατοικίδια ζῶα. — Σοφίαι.

Γενικῶς εἰπεῖν αἱ σχέσεις τῶν μυρμηκῶν πρὸς τὰ λοιπὰ ζῶα εἶνε διαρκῶς ἐχθρικοί. Μᾶλλον θανάτου πόλεμος εἶνε κεκηρυγμένος πρὸς αὐτῶν κατὰ πάντων.

Καίτοι τὸ μέλι εἶνε ἡ κυρία τροφή τῶν μυρμηκῶν τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ χάριν παρατηρήσεων τηρουμένων, μετ' ἀρεσκείας μεγίστης ἐσθίουσι καὶ κρέας, ἐν ἀγρίᾳ δὲ καταστᾶσαι πλεθρὸς ἐντόμων κατατρώγεται ὑπ' αὐτῶν.

Οἱ τῶν θερμῶν κλιμάτων μύρμηκες θηρεύουσι καθ' ὁμάδας, ἢ μᾶλλον κατὰ στρατιάς. Ὁ Savage ἰδοῦ πῶς περιγράφει θήραν μυρμηκῶν (*Anomma arceus West*) τῆς δυτικῆς Ἀφρικῆς. «Ἐμποδίζουσι, λέγει, τὸν ταχὺν πάλαι λαπλασιασμὸν τῶν φθοροποιῶν ἐντόμων καὶ τῶν μικρῶν ἔρπυστων, καταναλίσκουσι μέγαν ἔριθμὸν νεκρῶν ζῶων, τὰ ὅποια εὐρίσκουσι πανταχοῦ σπηῖμενα, καὶ πληροῦντα μολυσματικῶν ἀερίων τὴν ἀτμοσφαιραν. Πρὸς δὲ, ὅπερ δὲν στερεῖται ἐπίσης ἀξίας, ἐν τῇ διακεκαυμένη ταύτῃ ζώνῃ, ἀναγκάζουσι τοὺς κατῆκους νὰ τηρῶσι τοὺς οἴκους των, τὰς πόλεις των καὶ τὴν γειτονίαν των ἐν καθαρότητι. Οἱ πάντες τρέμουσιν ἐνώπιον τῶν μυρμηκῶν τούτων».

Μάλιστα εἰσέρχονται οὗτοι εἰς οἰκίαν τινὰ καὶ ἀμέσως αὐτὴ ἐγκαταλιμπάνεται ὑπὸ τῶν ποντικῶν, σαυρῶν, κατσαυρίδων καὶ παντὸς ἀκαθάρτου ἐντόμου πληροῦντος τὰς κατοικίας. Ἀνερευνῶσι τὸν οἶκον μετὰ τῆς μεγαλειότητος ταύτης, ἐκτὸς ἂν διαταραχθῶσιν ἐν τῷ ἔργῳ των· πολλάκις μάλιστα διασκορπίζονται, ληίζοντες τὰ πάντα. Ἄν εὐρῶσι τι τῆς ἀρεσκείας των ἐπισπεύουσιν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ τότε μόνον δι' ἐπιχύσεως ζέοντος ὕδατος εἶνε δυνατὴ ἡ καταστροφή των.

Ἄμα εἰσέλθωσιν εἰς τινὰ οἶκον, ἐγκαταλείπωμεν τοῦτον αὐτοῖς, καὶ ἀναμνησκόμεθα μετ' ὑπομονῆς τότε θὰ εἰσαρστηθῶσι μόνον νὰ φύγωσι. Χάριτας δ' ὀφείλομεν αὐτοῖς, ἂν δὲν μᾶς προσβάλλωσι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κλίτῃ μας ἢ ἐπὶ τῶν καθελκῶν μας.»

Οἱ μύρμηκες οὗτοι θύνανται νὰ καταστρέψωσι καὶ τὰ μεγαλειότερα ζῶα. Οἱ Ἰθαγενεῖς λέγουσιν ὅτι φονεύουσι καὶ αὐτοὺς τοὺς Πύθωνας, παρμεγίστους ὄφεις, προσθέτοντες μάλιστα ὅτι ὁ Πύθων πρὶν ἢ καταπῆν τὸ θυμὸν τοῦ ἐξετάζει μετὰ προσοχῆς μὴ ὑπάρχωσι τοιοῦτοι μύρμηκες εἰς τὰ πέριξ.

Τὸ περιεργότατον ὅμως εἶνε ὅτι πάντες οὗτοι οἱ θηρευταὶ μύρμηκες εἶνε τυφλοί. Ἐξέρχονται πρὸς θήραν μόνον τὴν νύκτα, ὁμοιάζουσι δὲ πρὸς τοὺς *Eciton vastator* καὶ *E. erratica*, τοὺς περιγραφέντας ὑπὸ τοῦ Bates.

«Οἱ στρατοὶ τῶν ληστῶν τούτων μυρμηκῶν, λέγει ὁ Bates, ὄθεν καὶ ἂν διέλθωσιν, ἀπαν τὸ ζωικὸν βασιλεῖον συνταράττουσι, καὶ πᾶν ζῶον προσπαθεῖ ν' ἀποφύγῃ τὴν συνάντησιν των καθ' ὅδον. Κυρίως ὅμως προσβάλλονται ὑπ' αὐτῶν τὰ ἄπτερα ἔντομα.»

Ἰδοῦ δὲ πῶς βαδίζουσιν οἱ στρατοὶ. Τὸ κύριον στέλεχος συγκεῖμενον ἀπὸ 4 μέχρις 6 σειρῶν μυρμηκῶν, προχωρεῖ ἀκολουθῶν δεδομένην διεύθυνσιν, ἀποκαθαίρον τὸ ἔδαφος ἀπὸ πάσης ζωικῆς οὐσίας ζώσης ἢ νεκρῆς, καὶ ἀποστέλλον τῆδε κάκεισε οὐλαμούς τινες πρὸς κατόπτευσιν, ὅτινις τῆς ἐντολῆς των ληξάσης ἐπανέρχονται εἰς τὸ κύριον σῆμα. Ἄν καθ' ὅδον συναντήσῃσι τεμάχιόν τι σσηπῆτος ζύλου, πληρῆς νεμρῶν ἐντόμων, σταματῶσι, μέγας δ' ἀριθμὸς μυρμηκῶν ἐπισπεύεται. Αἱ ἀράχνηαι διαφεύγουσι τοὺς μύρμηκας προτρέχουσαι αὐτῶν. Ἐπερὶ τινὰ ἔντομα πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου λαμβάνουσι τὴν μορφήν αὐτῶν τῶν ἰδίων μυρμηκῶν.

Ἐχθρῶν δὲν στεροῦνται οἱ μύρμηκες. Γινώσκουμεν κατὰ πόσον τὰ πτηνὰ ἀγαπᾶσι τὰς νύμφας καὶ χρυσαλίδας αὐτῶν. Πρὸς δὲ ἔχουσι καὶ πολυάριθμα παράσιτα. Αἴαν ὅμως ἐνδιαφέρουσαι εἶναι αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις τῶν μυρμηκῶν πρὸς τινὰ ζῶα. Πρὸ πολλοῦ εἶνε γνωστὸν ὅτι οἱ μύρμηκες τρώγουσι τὸν *Σαχχαρώδη* χυμὸν τῶν ὑπὸ τῶν φυτοφθειρῶν ἐκκρινόμενον. Τὰ ἔντομα ταῦτα εἶνε πράγματι, καθὼς πολλὰκις ἐλέχθη, αἱ ἀγελᾶδες τῶν μυρμηκῶν.

Οἱ μόνον δὲ αἱ φυτοφθειραὶ χρησιμεύουσιν ὡς ἀγελᾶδες τῶν μυρμηκῶν, ἀλλὰ καὶ διάφορα ἄλλα εἶδη ἐντόμων — ὁ *H. Edwards* καὶ ὁ *Mac Cook* εἶδον μύρμηκας λείχοντας τὴν χρυσαλίδα τῆς ψυχῆς *Lycœna pseudargiolus*.

Τὰ διάφορα εἶδη τῶν μυρμηκῶν διατρέφουσιν ἐπίσης ὅλως διάφορα εἶδη φυτοφθειρῶν. Ὁ κοινὸς μέλας μύρμηξ τῶν κήπων (*Lasius ni-*

ger) διατρέφει τὰς ἐπὶ τῶν κλάδων καὶ τῶν φύλλων τῶν δένδρων ἐνδημιωμένους φυτοφθειρας· ὁ *Lasius brunneus* τὰς ἐπὶ τῶν φλοιῶν διαβιούσας· ἐνῶ ὁ μικρὸς κίτρινος μύρμηξ (*Lasius flavus*), ποιμενεὶ ἀγέλας φυτοφθειρῶν ἐκκρινουσῶν τὰς βίβλας.

Ἡ ποικιλία τῶν χρωματισμῶν ἴσως προέρχεται ἐκ τῶν διαφόρων ἐθίμων τῶν μυρμηκῶν. Τὸ τῆς Βαλτικῆς ἡλεκτρον ἐνέγει μετὰ πολλῶν λειψάνων ἄλλων ἐντόμων καὶ λείψανα μικροῦ τινος μύρμηκος ἐνδιαμέσου τοῦ μικροῦ μέλανος μύρμηκος τῶν κήπων καὶ τοῦ μικροῦ κίτρινου μύρμηκος τῶν ἀγρῶν. Ὁ μύρμηξ οὗτος ἴσως εἶναι ὁ κοινὸς πρόγονος καὶ τῶν δύο μυρμηκῶν. Δύναται τις νὰ παραδεχθῆ ὅτι ὁ μελαγχρὸς μύρμηξ ζῶν πάντοτε ἐκτεθειμένος τῷ ἀέρι, ἀναρριχώμενος ἐπὶ τῶν δένδρων ἢ τῶν θάμνων διετήρησε τὸ μέλαν αὐτοῦ χρῶμα, ἐνῶ οἱ ἄλλοι, καθὼς ὁ *Lasius flavus*, ὁ κίτρινος μύρμηξ τῶν ἀγρῶν, ζῶντες καθ' ὀλοκληρίαν ὑπὸ τὴν γῆν κατέστησαν ὠχρότεροι.

Οἱ μύρμηκες καθ' ἑλπὴν τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, ἀμέλγουσι τὰς φυτοφθειρας· διότι καθὼς ὁ *Darwin* καὶ ἄλλοι τὸ ἀπέδειξαν, αὐταὶ τηρεῦσι τὴν ἐν αὐτοῖς *Σαχχαρώδη* οὐσίαν, μέχρις οὗ οἱ μύρμηκες καταστῶσιν ἰκανοὶ ἵνα τὴν λάβωσι. Οἱ μύρμηκες θίγουσι καὶ θωπεύουσι τὰς φυτοφθειρας διὰ τῶν κεραίων των, τότε δὲ μόνον οὗτοι ἐκκρίνουσι τὸ *σαχχαρώδες* ὑγρὸν.

Ἐπειδὴ τὸ μέλι τῶν φυτοφθειρῶν εἶνε καλλώδες, πιθανώτατα οἱ μύρμηκες ἀφοιροῦντες τοῦτο καθίστανται ὠφέλιμοι εἰς ταύτας. Ἐκτὸς τούτου, καὶ πολλὰς ἄλλας εὐεργεσίας προσφέρουσιν εἰς τὰς φυτοφθειρας. Ὑπερασπίζουσι ταύτας ἐκ τῶν προσβολῶν τῶν ἐχθρῶν των, συνηθέστατα δὲ συναγελάζουσι ταύτας ἐν φάτναις ὑπογείαις. Οἱ κίτρινοι μύρμηκες συλλέγουσι τὰ ἐπὶ τῶν βίβλων εἶδη αὐτῶν, φέρουσιν ἐν ταῖς μυρμηκίαις των καὶ τὰ περιποιῶνται ὅσον καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο. Οἱ μύρμηκες δὲν διαφυλάττουσι μόνον τὰς τελείας φυτοφθειρας ἐξ ὧν ἀπολαμβάνουσιν ἀμέσως, ἀλλὰ φροντίζουσι συγχρόνως καὶ περὶ τῶν ὄντων τῶν φυτοφθειρῶν, ἅτινα εἰσὶν ὅλως ἀνοφελῆ αὐτοῖς πρὸ τῆς ὠριμότητος των.

Οἱ μύρμηκες ὠθοῦμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς διατηρήσεως ἐν τῇ ζωῇ, τῆς παγκοσμίου ταύτης ἀρχῆς τῆς ὀδηγούσης πάντα τὰ ὄντα, διατηρεῦσι τὰ ὡὰ καὶ περιποιῶνται ταῦτα, ἵνα ἐν καιρῷ ἔχουσι τὴν ἀνάγκαν αὐτοῖς τροφήν.

Ἐν ταῖς μυρμηκίαις τοῦ κοινοῦ κίτρινου μύρμηκος ἀπαντῶνται ἐν ἀθανάτῃ πέντε ἕως ἑξ εἶδη φυτοφθειρῶν. Πᾶτος ὅμως τῶν ἐντόμων τῆς οἰκογενείας ταύτης, εὐρίσκειται καὶ πληθὺς ἄλλων ζῶων συνήθως ἐν ταῖς μυρμηκίαις. Ὡστε δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι οἱ μύρμηκες

διατρέφουσι πλείοτε κατοικίδια ζώα από η-
μας· ο Märkol εθεβαιώθη ότι αι μεγάλοι μυρ-
μηκίαι της Formica rufa περιέχουσι πλέον
των χιλίων τουούτων ζένων· ο André εδήμο-
σίωσε κατάλογον των κατοικίδιων ζώων των
μυρμηκων, ενώ αναφέρονται 584 είδη εντόμων
συνκνωμένων συνήθως μετά των μυρμηκων
έν πλήρει όμορφωζ, εκ τούτων 542 είδη ανή-
κουσιν εις τὰ κολεόπτερα. Πολλά όμως των εν-
τόμων τούτων ζώσι μετά των μυρμηκων, ευρί-
σκοντα την μετ' αυτών συμβίωσιν εύραστον·
οι δέ μύρμηκες, φθίνεταί επιτρέποντες την εν
ταίς μυρμηκίαις διαβίωσιν εις τους ζένους τού-
τους, καταστάνας τυφλούς ως εκ της διαρ-
κούς ύπογειού ένδεικίτησεως, δι' ουδένα άλλον
λόγον ή διότι χρησιμεύουσιν αυτοίς ως όδοκα-
θάρισται.

Μικρόν τι κολεόπτερον ο Claviger, έντελώς
τυφλόν, έξκορτάται καθ' ολοκληρίαν από των
μυρμηκων. Φαίνεται μάλιστα καταστάν άνικα-
νον να φάγη μόνον. Πάντοτε διατρέφεται υπό
των μυρμηκων, οι όποιοι φέρουσιν εις αυτό την
τροφήν ως εις ένα όμοιον των. Ο Müller εί-
δεν, ότι οι μύρμηκες εθώπευον τό κολεόπτερον
τουτο δια των κεραίων των. Τα κολεόπτερα
ταύτα έχουσι περί την βάση των ελύτρων θυ-
σάνους ιδιορρύθμων τριχων, ο δε Müller παρε-
τήρησεν ότι οι μύρμηκες ελάμβανον τους θυ-
σάνους τούτους έν τῷ στόματί των, ελειγον
τούτους καθώς και τὰ νύατα του ζφου μετά με-
γίστης ήδονης. Ο Grimm παρετήρησε ταύτο
συμβαίνον και μεθ' άλλου τινός είδους μυρμη-
κόφιλου κολεοπτέρου της Dinarda dentata.
Είδεν ότι οι μύρμηκες επανειλημμένως ελειγον
τάς θυσανώδεις τρίχας τάς κατά την άκραν
της κοιλίας. Ο Lospes παρετήρησε μύρμηκα
δίδοντα τροφήν εις μίαν Lomechusa strumosa.
Μύρμηκες έμύζων τεμάχιον σακχάρως· τό κο-
λεόπτερον έπλησίασεν ένα τούτων και εκτύ-
πησε την κεφαλήν του πολλὰς φορές δια των
κεραίων του· ο μύρμηξ ήνοιξε τάς σιαγόνας
του και προσέφερε τροφήν εις την Lomechuse,
ώσαν να έπρόκειτο περί ενός συντρόφου του.
Η Lomechusa άνέβη επί της σακχάρως, αλλά
μόνη δεν ήδύνατο να φάγη.

Κατά φυσικόν λόγον τὰ μυρμηκόφιλα έντο-
μα δεν εύρίσκονται άδιαφόρως έν άπάσαις ταίς
μυρμηκίαις.

Και αυτοί όμως οι μύρμηκες συνεταιρίζον-
ται μετ' άλλων μυρμηκων. Δεν είναι άνόγκη
να λεχθῆ ένταύθα ότι έκαστον είδος ζή άνε-
ξαρτήτως. Έν τούτοις πολλὰκις παρατηρούν-
ται και περίεργοι τινες εξαιρέσεις. Ο μικρός
μύρμηξ Stenamma westwoodii εύρίσκειται
μόνον έν ταίς μυρμηκίαις του μεγάλου For-
mica rufa ή του γείτονος είδους F. pratensis.
Όταν οι Formicas μεταλλάσσουσι μυρμη-

κίων, οι Stenammass τρέχουσι μετ' αυτών
τίθενται μεταξύ των ποδών των, τύπτουσι
αυτούς δια των κεραίων των, συχνότατα άν-
έρχονται επί του νάτου ως να ήτπευον· ενώ
μεγάλοι μύρμηκες φαίνονται ελάχιστα φροντί-
ζοντες περί αυτών. Οι μικροί αυτοί μύρμηκες
είναι οι κύνας ή αι γαλαί των μεγάλων μυρ-
μηκων.

Άλλοτε τις μικρός μύρμηξ ο Solenopsis fu-
gax, όστις όρύσσει τὰ δωμάτια και τάς στοάς
του έντός των τειχών των μυρμηκίων των με-
γάλων είδων, είναι ο άσπονδότερος έχθρός των
ξενιζόντων αυτών. Οι δυστυχείς αυτοί δεν δύ-
νανται να τον προσβάλλουσι διότι ως εκ του
μεγέθους των δεν δύνανται να εισχωρήσωσιν
εις τὰς στοάς του.

Ο μικρός Solenopsis εύρισκόμενος έν άσφα-
λεία μεταβαίνει εις τὰ δωμάτια έν οίς οι με-
γάλοι μύρμηκες έχουσι τὰ νεογνά των και
τ' άρπάζει ένα τα φάγη. Συμβαίνει δηλ. ώσαν
μικροί νάνοι ύψους μόλις δύο ποδών κατέκων
έν τοίς τείχοις των κατοικιών μας, κναρπά-
ζονται καθ' έκαστην στιγμήν έν ταίς φρικταίς
αυτών τρώγλαις τὰ τέκνα μας.

Πολλοί μύρμηκες δοθείσης της εύκαιρίας άρ-
πάζουσι τάς νύμφας και τάς χρυσαλλίδας των
άλλων· ούτως εξηγείται ή συντελεί όπως έν-
νοήσωμεν τό περίεργον φαινόμενον της μεταξύ
των μυρμηκων δουλείας.

Οι Formicas sanguinea μύρμηκες ύπάρ-
χοντες καθ' όλην την Ευρώπην, εκστρατεύουσι
κατά διαφόρους περιόδους, λεηλατούσι τάς έν
τη γειτονία μυρμηκίαις, άναρπάζοντες τάς χρυ-
σαλλίδας. Ούτως όταν εκ των χρυσαλλίδων
εξέλθωσι τὰ τέλεια έντομα, εύρίσκονται έν
μυρμηκίαι συνισταμένη εκ F. sanguineas και
μυρμηκων τινών του ίδιου αυτών είδους προ-
ερχομένων εκ προτέρων εκδρομών. Υποβάλλου-
ται λοιπόν εις τό σκληρόν πεπρωμένον, ένασχο-
λούμενοι εις τὰ οικιακά έργα, μη έχοντες δε
τέκνα του είδους των περιποιούνται και τρέ-
φουσι τὰ τέκνα των F. sanguineas. Οι τε-
λευταίοι όμως ούτοι καιτοι υποβοηθούμενοι
υπό των ειλώτων των, ή μάλλον των επικού-
ρων, εξακολουθοῦσι τηροῦντες τό προς την έρ-
γασίαν όρμέφυτον.

Τὰ είδη τὰ συνήθως καθιστάμενα δούλα
των F. sanguineas, είναι οι F. fusca και
F. rufibarbis.

Άλλο τι είδος μυρμηκων, ο Polyergus ru-
fescens, έξαρτάται υπό των δούλων του, μη-
δέ δύναται να ζήση άνευ αυτών. Ίδου πῶς ο
Huber, ο άνακαλύψας την δουλείαν των μυρ-
μηκων, διηγείται έκστρατείαν σκοπούσαν την
αίχμαλωσίαν.

«Περιδιαβάζων, λέγει, την 17 Ιουνίου 1804
εις τὰ περίχωρα της Γενεύης μεταξύ της τε-

τάρτης και πέμπτης μετά μεσημβρίαν ώρα,
είδον παρά τους ποδάς μου όλην λεγεώνα ενυ-
θρών μυρμηκων διερχομένην την όδόν. Διηλθόν
ούτοι πυκνήν αιμασίαν μεταβάτες εις την
κοιλιάδα ένθα τους ήκολούθησα· εβάδιζον επί
της γλόης τῆδε κάκεισε, χωρίς όμως ν' απο-
μακρύνωνται, ή δε στρατιά των διετέλει δι-
αρκώς συνεχής μεθ' όλα τὰ έν μέσω εμπόδια.
Μετ' όλιγον άφίκοντο παρά την μυρμηκίαν με-
λανοφαίου μύρμηκος, ούτινας τό δωμα έκειτο
περί τὰ είκοσι βήματα μακράν της αιμασίης.
Μύρμηκες τινές του είδους τούτου εύρίσκοντο
εις τὰ πρόθυρα της κατοικίας των. Μόλις άνε-
κάλυψαν τον πλησιάζοντα στρατόν ώρμησαν
μανιωδώς κατά των επί κεφαλῆς της λεγε-
ώνας εύρισκομένων. Πανικός κατέλαβε πάραυτα
τούς έν τη μυρμηκίαι, και οι σύντροφοί των
πολυάριθμοι εξήρχοντο εκ των ύπογειών. Οι
έρυθροί μύρμηκες, των όποιων τό μεγαλειότερον
μέρος της στρατίας άπάγε μόλις δύο βήματα,
έσπευδον να φθάσωσιν εις την μυρμηκίαν. Συγ-
χρόνως ώρμησεν άπασα ή στρατιά κατά των
μελανοφαιών και άνέτρεψεν αυτούς, ούτινας
μετά βραχύν άγώνα υπεχώρησαν εις τὰ βάθη
της κατοικίας των. Οι έρυθροί μύρμηκες άνήλ-
θον τά πλευρά του μαστίου, συνσωματώθησαν
επί της κορυφῆς και εισήλθον πολυπληθείς εις
τούς πρώτους διαδρόμους· βράδες τινές των
έντόμων τούτων ειργάζοντο δια των οδόντων
των όπως ανοίξωσιν όπήν εις τὰ πλάγια της
μυρμηκίαις· επέτυχον του σκοπούμενου και μετ'
όλιγον ο στρατός δια του χαλάσματος εισέδυσσε
εις τό πολιορκούμενον άστυ. Ο στρατός δεν
διέμεινε έν τη μυρμηκίαι πολύν χρόνον· μετά
τρία ή τέσσαρα λεπτά οι έρυθροί μύρμηκες εξ-
ήλθον ταχέως εκ των αυτών εξόδων κρατούν-
τες έκαστος εις τό στόμα μίαν νύμφην της α-
λωθείσης μυρμηκίαις. Αι έκστρατεύται αυτοί
κατά γενικόν κανόνα τελούνται τό άπόγευμα,
λαμβάνουσι δε μέρος εις αυτάς 100 έως 2000
άτομα».

Ο Polyergus rufescens δίδει ήμιν παρά-
δειγμα αξιόλογον, εις όποιον βαθμόν εκφυλι-
σεως φέρει ή προς δουλείαν διάθεσις, διότι οι
μύρμηκες ούτοι έξαρτώνται καθ' ολοκληρίαν
υπό των δούλων των. Και αυτή ή ανατομική
των κατασκευή μετεβλήθη επαισθητώς αι σια-
γόνες άπώλεσαν τους οδόντας των γενόμενοι
άπλησ χηλαί, όπλα πρόβους θανάτων μη χρη-
σιμεύοντα όμως εις άλλο τι· έκτός του πολέ-
μου. Οι μύρμηκες ούτοι άπώλεσαν μέγα μέρος
των όρμεφυτών ιδιοτήτων των την τέχνην,
δηλαδή τό προς αικιδόμασιν όρμέφυτον· τό
οικογενειακά των καθήκοντα, καθότι ουδόλωσ
φροντίζουσι περί των μικρών των, έγκαταλεί-
ποντες ταύτα εις τους ειλώτας των· την βιο-
μηχανίαν των, διότι δεν σύμματόχουσι της προς

προμήθειαν τροφών καθ' ήμέραν έργασίας· ό-
ταν ή άποικία μεταλλάσσει μυρμηκίαν, οι εί-
λωτες μεταφέρουσιν επί της βίχως των τους
κυρίους εις την νέαν κατοικίαν. Άλλ' άκόμη
πλείοτερον ούτοι απομακθάνουσι τον τρόπον
του τρώγειν μόνοι. Ο Huber έθετο έν κιβωτίῳ
τριάκοντα έξ αυτών μετά τινων νυμφών και
χρυσασαλλίδων χορηγήσας και άνάλογον ποσό-
τητα μέλιτος δια την διατροφήν των. «Κατ'
άρχας, λέγει, εφάνησαν φροντίζοντες περί των
νυμφών, μετακινήσαντες ταύτας, αλλά μετ' ό-
λίγον τάς επανέθηκαν εις τάς αυτάς θέσεις.
Πλείοτεροι του ήμίσεος των μαχητών τούτων
άπεβίωσαν εκ της πείνης μετά δύο ήμέρας.
Μήτε καν έδοκίμασαν να κτίσωσι κατοικίαν, αι
εναπομείναντες ζώντες· είχαν τὰ μέγιστα εξ-
ασθενήσει. Τότε τους εύσπλαγγίσθη έν τη κα-
ταστάσει ταύτη και έδωκα τούτοις ένα εκ των
μελανών ειλώτων των. Ούτας μόνος, άνευ βοή-
θου επανέφερε την τάξιν, ώρμζε διαμάτιον έν
τῷ γώματι, περισύναζε τάς νύμφας, εβόήθησε
ν' άπαλλαχθῶσι των περιβλημάτων των ώρι-
μους τινές χρυσασαλλίδας και έσωσε την ζώνην
εις τους εναπομείναντες μαχητάς».

Αι παρατηρήσεις αυτοί εθεβαιώθησαν υπό
πολλών φυσιοδιφών. Όσον περιωρισμένη και άν
ή ή φυλακή αυτών, όσην δήποτε άφθονίαν τρο-
φίμων και άν έχωσι τὰ ήλιθια ταύτα πλάσματα
προτιμῶσι ν' άπόθάνωσι έν τῷ μέσω της σύ-
μαρσίας παρά μόνον να φάγωσι.

Τέσσαρα είδη, μυρμηκων κατ' έθος αιχμα-
λωτίζοντα άλλα είδη δεικνύουσιν ήμιν πάντας
τούς βαθμούς της καταπτώσεως, από της εκ-
τάκτου άνδρείας εις περιφρονητέαν παρσιτι-
κήν ζωήν. Οι Formicas sanguineas, ούτινες
δύναται τις να παραδεχθῆ ότι ου πρό πολλού
άπέκτησαν τό ιδίωμα· του αιχμαλωτίζεσθαι, ύλι-
κῶς δεν επαθόν τι.

Οι Polyergus τούναντιον δεικνύουσιν ήμιν
εις ποίαν καταπτώσιν φέρει ή προς δουλείαν
τάσις. Απώλεσαν πᾶσαν ιδέαν της τέχνης των,
την φυσικήν στοργήν προς τὰ τέκνα των και
αυτό τό αίσθημα της διατροφῆς! Κατήντησαν
υπερήφανοι και ισχυροί λησταί.

Η έννευρίζουσα επήρεια της δουλείας του
Strongylognathus, εξηφάνισεν έξ αυτών και
αυτήν την σωματικήν ισχύν. Δεν είναι δυνατόν
πλέον ούτοι να συλλάβωσι τους δούλους των
δια φανεράς και νομίμου πάλης. Διατηροῦσι
είδος τι κυριαρχίας, έφορμώντες μάχονται θαρ-
ραλέως, αλλά μάτην.

Επί τέλους οι Anergates δεικνύουσιν ήμιν
τό θλιβερόν άποτέλεσμα της εξελίξεως. Δυνα-
μεθα δικαίως να υποθέσωμεν ότι έν αρχαιοτέ-
ρα τινί εποχή οι πρόγονοί των έξων, ως σημε-
ρον πολλοί μύρμηκες, εκ θήρας και μέλιτος· ό-
λιγον κατ' όλιγον όμως κατέστησαν πράγματι

λγιστά και ήρξαντο αίσχμαλιωτίζοντες· ότι επί τινα χρόνον διετήρησαν τήν ισχύν και εύκαμψίαν των, απολέσαντες βαθμηδόν τήν άνεξαρτησίαν, τήν βιομηχανίαν και αυτό τὸ όρμηφυτόν των· ότι ή σωματική των ισχύς ήλκωτώθη όλίγον κατ' όλίγον υπό τήν άνευριζούσαν επήρησιν εις ήν υπήχθησαν μέχρις ου κατήνησαν εις τήν ήδη οικτράν κατάπτωσίν των, άσθενείς τό σώμα και τό πνεύμα, όλιγόχρονοι, κατὰ τό φαινόμενον άποσβεσθέντες, άθλιοι άπόγονοι άνωτέρων προγόνων ζώντες πρόσκαιρον βίον ως παρσίτοι των αρχαίων ειλωτών αυτών.

Οι μέχρι τουδε εξετασθέντες μύρμηκες δεικνύουσιν ότι παρ' αυτοίς άπαντώσι τρεις τύποι διαφοροι, αναλογούντες ακριβώς εις τας τρεις περιόδους της ανθρώπινης ανάπτυξεως. Υπάρχουσι μύρμηκες, ως οι πρώτοι άνθρωποι πατριαρχικών διάγοντες βίον ένασχυλούμενοι ποιμαίνοντες κατοικίδια ζώα. δεύτερον μύρμηκες ένασχυλούμενοι εις τήν θήραν, και μύρμηκες γεωργοί, ως δύνανται να θεωρηθώσιν οι θειοταί μύρμηκες, οι περιουαζόντες ζωοτροφίας.

(Κατά τονόμην).

N. X. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΣ.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

Σύντομα 181 κατ. 66.

Β.

Αναχώρησις εν Βερολίνο. — Ταξιδιωτικά παραγγέλματα. — Ήρωϊσμός, εύαγγέλιον και πραγματικόν δίκαιον. — Εύχη προς τόν αναγνώστην. — Πρωινή άποψις Φραγκφούρτης. — Στατιστική και ιστορία. — Πρώται ήγυπόσεις. — Η άγαρά. — Καρδίαι μετά λαχανικών και θήρα παρά θηράματα. — Τη άπτερα κάμνον πτερύ και τα πτερωτά τ' αποβάλλον. — Τη άποδα πρωταγωνιστοδο. — Συναλλαγαι και ανταλλαγαι μετά γραμματικού κανόνος. — Χαρακτηρισμός της άγορας. — Επισκέπται και πώληστραι. — Τι άποκομίζει ο επισκέπτης.

Η εν Βερολίνο άναχώρησίς μου παρεσκευάσθη εν μιζ ήμέρα. Το όρομολόγιον πρό πολλού άνεν άποτελέσματος μελετώμενον και πολλές πολλάκις άπασχολήσαν ώρας εις σπουδήν του γεωγραφικού χάρτου και του οδηγού των σιδηροδρομικών όρομολογίων, επιστάσης της ώρας εσχεδιάσθη όριστικώς εν μιζ στιγμή και πρώτος σταθμός ώρισθη ή επί του Μάιν Φραγκφούρτη.

Ημος δ' ήλιος κατέδυ και επί νύκτας ήλθε δη τότε . . .

και εγώ επιβιάς της δια Φραγκφούρτην ταχείας άμαξοσταχίας άπεχειρήθηα τό Βερολίνον.

Κατά τό ταξιδιωτικόν παραγγέλματα ή

πρώτη φροντίς του εν καιρώ νυκτός δια της σιδηροδρόμου ταξιδεύοντος, αν μη ούτως ην κνριμυηται μετὰ των ενδιαιμόνων θνητών, υίτινε ταξιδεύουσι δια των κλιναγωγών άμαξών (wagons-lits), εινε να εύρη τήν κατάλληλην εκείνην γωνίαν της άμαξας, εν ή άναπαυτικώτερον θα διέλθη τας νυκτίας ώρας. Το παραγγέλμα εινε μὲν όλίγον έγώιστικόν, διότι κάπτεται τις και προσπαθεί να κερδίση πλείον γώρον του καθήματος και ν' άπολαύση πάσαι της δυνατής ήσυχίας και άνέσπας εν τῷ διαμερίσματι, άδιαφορών περι των συνταξιδιωτών του.—εινε αν θέλετε και άντρωαγγελικόν.—διότι παρὰ τα διδάγματα του Εύαγγελίου πησαι αυται, αι χάριν της άναπαύσεως του εύτελους ήμων σαρκίου προσπαθείαι και προπαρασκευαί, γίνονται επί βλάβη του υπό πσαν έποψιν πλησίον ήμων, ούτινας όμως τήν άγάπην εκείνο τῷ προς ήμας αυτός εξήσωσεν.—άντιθέτειν ίσως επί τέλους και εις αυτούς ή κήμη τους όρισμούς του πραγματικού δικαίου.—διότι ή άναπαυτικώτερα αυτη τοποθέτησι του άτόμου μας γίνεται καταπατουμένων των όρίων του γείτονος και δη καθ' όλην τήν σημερινήν της λέξεως.—άλλά μεθ' όλα ταύτα τ' άμαρτήματα, άτινα φέρει εις τόν τράχηλον τό παραγγέλμα τουτο, εινε άπαράβατον και δεν πιστεύω να ύπαρχη ταξιδιωτής μη άκολουθήσας αυτό. Μη επιθυμώιν λοιπόν εγώ ν' άποτελέσω τήν μοναδικήν εξάίρεσιν μεταξύ των από της εφευρέσεως του σιδηροδρόμου ταξιδιωτών επεχειρήσα τήν πραγματουποίησιν αυτου μύλις εισήλθον εν τῷ άμαξῃ, και ποιη ή άφήση τόν συριγγμόν της εκκινήσεως ή άτμομηχανή, εύρισκόμενη εν πλήρει επιτυχία των προσκαθειών μου.

Ό,τι συμβαίνει εις τοιαύτας περιστάσεις, όταν τις επιτύχη τήν άναπαυτικήν εκείνην δια τό σώμα του θέσιν, ήν επί πολύ δια μωρίων λεπτολόγων τακτοποιήσεων και μετακινήσεων επεζήτησεν, εύχομαι να μη συμβῃ εις τους άναγινώσκοντας τας γραμμάς ταύτας. Διότι εγώ μετ' ου πολύ άπεκομίσθην μακαρίως και δεν εξύπνησα ειμή όταν επλησιάζομεν προς τήν Φραγκφούρτην.

Η πόλις μακρόθεν κατὰ τας πρωινάς ώρας, όποτε πυκνή ή άραιά όμίχλη σκεπάζει πάντοτε τόν όρίζοντα εν Γερμανία, φαίνεται ως θάλασσα άφ' ής άνέκυπτον τά κωδωνοστάσια, ως έρυθροί πύργοι άπομυμονωμένοι εντός του πελάγους. Αλλ' έφ' όσον επλησιάζομεν, ή όμίχλη ήραιούτο, ή άτμοσφαίρα καθιστατο διαυγεστέρα και κατὰ μικρόν, ως εδν άμυωτις συνέβαινε βαθμηδόν άποκαλύπτουσα τά εν τῷ πυθμένι του πρίν πελάγους, επεφάνησαν εν αρχή αι καπνοδόχοι και ειτα αι στέγαι των οικιών, τελευταίον δε και ολόκληρος ή πόλις, ως ήμικύκλιον

επί των όχθών του Μάιν στηριζόμενον, προς άνατολάς εκτεινόμενη.

Δεν γνωρίζω διατί ή Φραγκφούρτη προσεπιλέγεται σήμεραν υπό των Γερμανών, άντισημιτών και μη, Έβραϊούπολις (Juden-Stadt). Τουτο εινε άδικία δια τήν πόλιν, εν ή εγεννήθη ο Γκαίτε και ο Σαβίνυ και ήτις περιέκλεισε τήν πρώτην νεότητά των. Εινε όμως άδικία και προς αυτήν τήν στατιστικήν άκόμη, ήτις διδάσκει ήμας ότι εκ των 130 χιλιάδων κατοίκων της Φραγκφούρτης μόλις αι 15 χιλιάδες άποτελοσιν τόν Ιουδαϊκόν πληθυσμόν. Και όμως εινε περίεργον, ότι και εις έμὲ μόλις πατήσαντα τό έθνος αυτης τήν αυτήν εντύπωσιν προύξενησε. Διότι ή πόλις εινε κατ' εζοχήν έμπορική. Εινε δε γνωστόν, ότι εν Γερμανία όπου έμπόριον άνεπτυγμένον εκεί και Ιουδαϊκόν υπεραχή! Έν τούτοις ή Φραγκφούρτη δεν διεκρίθη πάντοτε μόνον ως Ιερόδουλος του κερδίου Έρμου. Διότι άπό Καρόλου του Μεγάλου μέχρι του τελευταίου γαλλογερμανικού πολέμου, ήτοι επί ένδεκα έλλους κίονας τό θναμα αυτης επλήρωσε πολλάκις τας σελίδας της ιστορίας. Έν Φραγκφούρτη συνεκλήθη υπό του Μεγάλου Καρόλου ή ιστορική εκείνη εκκλησιαστική σύνοδος, εν αυτῃ ο Βαρβαρόσας εξελέγη βασιλεύς της Γερμανίας υπό τό όνομα Φρειδερίκος ο Α' και εν αυτῃ εξελέγοντο μέχρι των αρχών της παρούσης εκατονταετηρίδος οι γερμανοί αυτοκράτορες, άφ' ότου Καρόλος ο Δ' ώρισεν αυτήν φθίνοντας του Ια' κίονος δια γρησοβούλιον ως τήν πόλιν της έκλογής αυτών. Αλλ' άρχομένης της παρούσης εκατονταετηρίδος τό εν Βιέννη συνέδριον κατέστησε τήν Φραγκφούρτην πόλιν ελευθεραν και τόν τίτλον τουτόν διετήρησεν αυτη μέχρι του άυτροπρωσικου πολέμου, ότε πρώταν τινά του Ιουλιου σάμα προσσιακού στρατου οδηγούμενον υπό του στρατηγού φόν Φάλκενσταϊν κατέλαθεν αυτήν. Τέσσαρας δε μήνας μετά τό γεγονός τουτο ή Φραγκφούρτη προσήρτήθη επισήμως και όριστικώς εις τό προάστικόν βασίλειον. Σήμεραν οι κάτοικοι αυτης εινε αγαθά τέκνα της πατρίδος Γερμανίας και υπεραφώνως επιδεικνύουσιν εις τους ξένους τας αιδούσας του ξενοδοχείου του Κόκκον, εν αις υπεγράφη μεταξύ Βίσμαρκ και Ιουλιου Φάβρου ή συνθήκη του 1871.

Ητο πρώτα, καθώς ειπον, ότε έρθασα εις Φραγκφούρτην. Τα καταστήματα ήνοιγον τά παραθυρόφυλλά των και επεδείκνουν πλούτον εκθεμάτων όπισθεν των μεγάλων ύέλων των παραθύρων των, θαμβών εκ της πρωινῆς δρόσου. Έν τούτοις, και ούτω τό θέμα ήτο άρκετά έλευστικόν ώστε να σταματῃ τους άγνοοπαιδας ή τους μικρούς μαθητάς των σχολείων, τας τρυφεράς μαθητριάς ή τας νεαράς φιλαρέ-

σκους πωλητριάς των καταστημάτων, αίτινες σπεύδουσαι διασχίζουσι κατὰ τας πρωινάς ώρας τας όδους των ευρωπαϊκών πόλεων, συλλέγουσαι εδῶ μὲν εν μειδίωμα ή εν βλέμμα, εκεί δε ένα γλυκύν λόγον ή εν επιφώνημα θαυμασμου. Και ταυτα μὲν ήσαν ή εύαρεστος όψις της Φραγκφούρτης, ήτις προσέπεπεν εις τους οφθαλμούς μου μόλις άφικόμενον. Αλλ' ειχε και τα σκιερὰ αυτης μέρη ή εντύπωσις, τόσῳ μάλλον καταφανεστερα, όσο οι διαβάται κατ' εκείνες τας ώρας ήσαν άραιότεροι. Και Ιουδαϊκόν λοιπόν νυσταλέοι οφθαλμοί με ήτένισαν και οδοθεραπόντων άηδῆς προθυμία εν τῷ σταθμῷ μ' έστενοχώρησε, και άμαξηλατών ληστρικά άπειτήσεις μοι έτάραξαν τά νεύρα και προσκολλήσεις αυτοκλήτων και ρυπαρομόρφων Έβραίων οδηγών με άπήλπισαν! Ούτως ώστε μικρού δεϊν απέβαλα τήν πρωινήν μου ειδιαθεσίαν, αν μη έδιδον εγώ αυτος πέρας εις πάντα ταυτα, καταφυγών εις τό πρώτον τυχόν ξενόδοχεϊον, όπου ή ύποδοχη ύπῆρξε προθυμοτάτη, από θαυμασίου λουτρού άρχίσασα και εις εξαίσιον καθόν μετά γάλακτος λήξασα. Ούτω δε άναλωσασα και άνακτήσας τήν πρό μικρού κινδυνευσασαν φαιδρότητα μου εξήλθον εις τας όδους, όπου ή κίνησις ήν ήδη λίαν ζώηρά και ήκολούθησα τό πολυπληθέστερον ρεύμα, όπερ παραδόξως με έφερεν εις τήν άγοράν.

Η άγορά της Φραγκφούρτης εινε οιοδόμημα παραλληλόγραμμον καταλαμβάνειν χάρον υπερτετρακισχιλίων τετραγωνικών μέτρων. Αποτελει δε ολόκληρον μίαν άπέραντον βαλοταπητή στοάν επί σιδηρών στηλών στηριζομένην και εις δύο πατώματα διηρημένην. Δια τήν κατασκευήν αυτης εδαπανήθησαν 750 χιλιάδες μαρκων, δικαίως δε θεωρείται ως εν των μάλλον αξιοθεάτων ιδρυμάτων της πόλεως.

Μ' εξέπληξε τό κατ' αρχάς ή εν τῷ άγορῃ συρροή του πλήθους και πολύ περισσύτερον ή σύνθεσις αυτου. Διεκρινα μεταξύ των διαγωνιζομένων υπό τους βαλοσκεπετες θόλους της σταδας όλα τά είδη των κατοίκων της Φραγκφούρτης. Όλοι αι κοινωνικαι τάξεις, ύλοι οι άντιπροσωποι των διακρίσεων, δε μεταξύ των των όμοίων, πάντων άπογόνων του πρωτοπλάστου, αλλά συγχρόνως και τέκνων του πολιτισμου, εδημιούργησαν ο πλούτος ή αι παραδόσεις, τό πνεύμα ή αι προλήψεις, τό κάλλος ή αι όρμη, συνωστίζοντο εκεί. Εδῶ δαισεσά τις φιλάρεσκός, προδίδουσα δι' ύλης αυτης της κομψότητας πύσον επετηδύθη τήν πρωινήν άτημελησίαν της, περιφέρεται εις τό διαμέρισμα των λαχανικών, εύρουσα όπισθεν αυτης θαυμαστάς τους κομψότερους νεανίσκους της Φραγκφούρτης, και εξετάζει μετά τιαυτης προσοχής τήν ποιότητα των λαχάνων, ως εδν μεταξύ αυτών επρόκειτο να εκλέξη μίαν των δι'

αυτήν παγουσών καρδιών. Και παρεκεί όπου πωλούνται τὰ θηράματα, ὑπὸ τὸ μακρὸν ἐκεῖνο διαμέρισμα ὅπου πᾶν πτερωτὸν ἐκτίθεται εἰς πώλησιν, ἡ ζωρὰ κίνησις δὲν ἀφίνει καιρὸν εἰς τὸν παρατηρητὴν νὰ σημειώσῃ σκηνὰς καὶ λεπτομερείας. Διότι τὰ δὺν τρίτα τῶν ἐκεῖ περιφερομένων δὲν ἦλθον ν' ἀγοράσουν θηράματα, ἀλλ' ἐξῆλθον πρὸς θήραν τῶν ἀγοραστῶν. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν τρυφερὰν ἐκείνην καὶ δειλὴν κόρη, ἥτις μὲ τὸν ἀπαρτίτητον εἰς τὰς γερμανίδας κόσμιον κορινθίαν ἀνηρτημένον ἀπὸ τοῦ βραχίονος σπεύδει νὰ συμπληρώσῃ τὰς ἀγορὰς τῆς, προσπαθοῦσι νὰ πλησιάζωσι, σπεύδοντες ὁμοίως, οἱ κατακτητῆται νεανίαι. Καὶ ἐνῶ ἐκείνη φεύγει αὐτοὺς διὰ μυρίων ἐλιγμῶν καὶ οὕτω παρακολουθοῦσιν αὐτὴν ἐπιμόνας, ἡ σκηνὴ παρίσταται εἰς τοὺς ὄφθαλμούς μου, ὡς ἀληθὴς θήρα, οὐχὶ περδικῶν ἢ φασιανῶν, οἵτινες ἀπὸ τοῦ βόμφου ἤδη κρεμάμενοι προκαλοῦσι τοὺς ἀγοραστὰς, ἀλλὰ θήρα κορασιῶς παρὰ τὰ ἀληθῆ θηράματα γινομένη.

Ἄλλ' ἐν αὐτῇ ἀφανίζεται διὰ μέσου τοῦ πλήθους ἀφίνουσα εἰς ἀπελπισμὸν τοὺς θηρευτὰς τῆς, ἡ ἄλλη ἐκείνη ῥοδοπέριος χωρική, ἥτις ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς στήλης στηρίζουσα τὸ εὐπλαστον σῶμα αὐτῆς τίλλει σεβασμίαν χίνα, ῥίπτει βλέμμα τόσον γλυκὺ ἐπὶ ὄρατον οὐλάνου μειδιῶντος αὐτῆ, ὥστε, ὁ ἄπτερος αὐτὸς κἀμνει περὶ ἵνα εὐρεθῇ δι' ἐνὸς βήματος πλησίον τῆς καὶ ν' ἀνταλλάξῃ μετ' αὐτῆς ἕνα λόγον γλυκὺν ἢ μίαν χειραψίαν, ἐνῶ τὸ εἰς χεῖρας τῆς πτερωτὸν τ' ἀποβάλλει. Καὶ ἰδοὺ πῶς λύεται καὶ τὸ μέγα πρόβλημα, ὅτι μία ὄρασις κόρη δύναται διὰ τῆς χειρὸς μὲν ν' ἀφαιρῇ πτερὰ, διὰ τοῦ βλέμματός δὲ νὰ διδῇ τοιαῦτα εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν στιγμήν.

Ἐν γένει δὲ εἰς τὰ τμήμα αὐτὸ ἡ κίνησις εἶτε εἰς βρώσιον πτηνῶν, εἶτε εἰς βορὰν καρδιῶν ἀφώρα, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ζωηροτάτων, ἵνα ἀπαδειχθῇ ἴσως ὅτι τὰ δίποδα, εἶτε πτερωτὰ εἶτε ἄπτερα εἰσὶν, προώρισται νὰ πρωταγωνιστῶσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

Ὅπου δὲ ἂν ἔστρεφα τὸ βλέμμα ἐντὸς τῆς ἀγορᾶς αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγῆαι ἠμιλλῶντο πρὸς τὰς ἀνταλλαγὰς μειδιαμάτων, αἰσθημάτων, βλεμμάτων καὶ ὄλων τῶν εἰς μάταιον οὐδετέρων, ἐπιστολῶν, ἀνθέων, στεναγμῶν κλπ! Διότι ἡ ἀγορὰ τῆς Φραγκοφούρτης δὲν εἶνε μόνον ὁ τόπος ἐν ᾧ ἱκανοποιεῖται ὁ στόμαχος τοῦ μᾶλλον γαστριμαργου, ὅσον καὶ τοῦ μᾶλλον λιτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐντευκτήριον τῶν αἰσθηματιῶν ἢ τῶν φιλαρέσκων, τῶν ἀργῶν ἢ τῶν κομψομένων, ὅσον καὶ τῶν ἀγαθῶν οἰκοκυρῶν ἢ τῶν ξενωδόχων, τῶν οἰκογενειάρχων ἢ τῶν ὑπηρετριῶν.

Ἡ ἀγορὰ αὕτη εἶνε κρᾶμα τι πλατείας καὶ ἀγορᾶς, περιπάτου καὶ ἐμπορίου, τόπου δικ-

σκεδάσεως καὶ τόπου συναλλαγῆς. Δὲν ἔχει ἀνάγκη ἐκεῖνος ἐκεῖ ὁ νεανίας νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἀγορὰν, διότι ἄλλος φροντίζει δι' αὐτὸν, ἀλλ' ἔρχεται διότι θὰ εἶδῃ ἐκείνην, καὶ ἂν τὴν συναντήσῃ εἰς τὸ διαμέρισμα τῶν ἀνθέων, θὰ τὴ προσφέρῃ ἐν ἀνθῶς συνοδεύων αὐτὸ δι' ἐκφορστικοῦ λογίου ἢ βλεμματός ἢ χειραψίας ἢ στεναγμοῦ! Ἄλλ' οὔτε ἡ ἄλλη ἐκείνη, ἡ κυλιούσα τὴν μειαζωτὴν ἐσθῆτά της ἀνὰ μέσον τῶν βουτῶρων καὶ τῶν κρομμύων εἶχεν ἀνάγκη νὰ ἔλθῃ αὐτοπροσώπως εἰς τὴν ἀγορὰν, διότι ἡ παρακολουθοῦσα αὐτὴν ὑπηρέτρια ἤρκει πρὸς τοῦτο, ἀλλ' ἦλθε διότι ὑπεσχέθη νὰ τὴν εἶδῃ ἐκεῖνος, ἡ διότι ἀρέσκειται νὰ θαυμάζηται. Καὶ οὕτως ἀκούει τις τὴν κυρίαν, ἐνῶ ἡ ὑπηρέτρια ἐκλέγει γέωμηλα, ὁμιλοῦσαν περὶ τοῦ χθεσινῶ μελοδράματος ἢ περὶ νέου μικροῦ σκανδάλου μετὰ τινος πλουσίου Ἰουδαίου, οὕτινος οὔτε ἡ ἐντελής ἀγγλικὴ περιβολή, οὔτε τὸ ἐν τῇ κομμοδόχῃ ῥόδον ἠδυνήθησαν νὰ καταστήσωσιν ἀφανῆς τὸ προδοτικὸν σχῆμα τῆς Ἰουδαϊκῆς βίνος του.

Τοιαύτας σκηνὰς συναντῶν ἀνὰ πᾶν βήμα περιηρόμενη τὴν ἀγορὰν διηρημένην εἰς τμήματα, ἐν ἐκάστῳ τῶν ὅποιων οἱ πωλητῆται τοῦ αὐτοῦ εἴδους παρατεταγμένοι ἐξαντλοῦσιν ἐγγλωττίαν καὶ ἀφόνους προσκλήσεις πρὸς πώλησιν τοῦ ἐμπορεύματός των. Καὶ κατὰ μέτρος ἀφίει τοὺς ἀγοραστὰς ἐσπουδαζόν τοὺς πωλητὰς καὶ τὰς πωλητριάς, ἐδῶ μὲν θαυμάζω τὴν ἰσοσύν τῶν παρειῶν τῆς χωρικῆς κυρασίδος, ἥτις πωλεῖ τοὺς μελιτοπλακαῦντας (Honey-Kuchen) τοῦ χωρίου τῆς, ἐκεῖ δὲ διασκεδάων μὲ τὴν ἀφέλειαν τῆς ἄλλης ἐκείνης γολέσσης καὶ ἀνοικτόκαρδης, ἥτις μὲ προκαλεῖ ν' ἀγοράσω ὀλίγα ἀνθῆ διὰ τὴν ἀγαπημένην μου, καὶ ἀπωτέρω καταβάλλων ἀρήτους προσκαλίειας ὅπως ἐννοήσω τὴν διὰλεκτον τῆς γραίας τυροπώλιδος, ἥτις μετὰ τῶν προτερημάτων τοῦ τυροῦ τῆς εὕρισκε καὶ τὴν ἀνυπόφορον ὁσμὴν του, οὕσαν, κατὰ τὸ λέγειν αὐτῆς, τὸ κυριώτατον γνῶρισμα τῆς καλῆς γεύσεως!

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους ζαλισθεὶς ἐκ τῆς κινήσεως τοῦ πλήθους καὶ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ὁσμῶν, αἰτίνες ἀλλήλοδιδόχως προσέβαλλον τὴν ὑσφρησίον μου, ἀνεζήτησα μίαν τῶν ἐξόδων, καὶ ὅτε εὐρέθην ἐν τῇ ὁδῷ, παρετήρησα, ὅτι ἀπεκόμισα ἐκεῖνο ὅπερ ἀδύνατον εἶνε ν' ἀποφύγῃ ὁ ἐπισκέπτης τῆς στοᾶς, ὁσμὴν δηλαδὴ παράδοξον ἐνέχουσαν πᾶσαν τὴν κλίμακα τῶν ἀρωμάτων, ἀπὸ τοῦ τῶν ῥόδων μέχρι τοῦ τῶν κρομμύων, δι' ἧς ἡ ὑπὸ τὴν στοᾶν ἀτμοσφαῖρα εἶχε ποτίσει τοὺς πόρους τῶν ἐνδυμάτων μου.

Ἐν Βερολίνῳ.

(Ἐπιπέτῃ συνίκα).

Η ΟΝΟΜΑΤΟΘΕΣΙΑ ΤΩΝ ΟΔΩΝ

τῆς πόλεως Ἀθηνῶν.

Ἐν τῇ ἀναπτύξει ἣν ἔλαβεν ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, ὑπερδιπλασιασθεῖσα κατ' ἔκτασιν ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν, φυσικὸν ἦν νὰ χαρασσωνται νέα ὁδοὶ καθ' ἐκάστην, αἰτίνες μένουσαι ἀνώνομοι ἀπετέλεσαν ἐν συνόλῳ τοσοῦτον μέγαν ἀριθμὸν, ὥστε κατήνησαν αἱ ἀνώνομοι ὁδοὶ νὰ ὑπερβαίνωσι κατὰ πολὺ τὰς ὀνοματιζόμενας. Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύεται δι' ἀριθμῶν, διότι ἐνῶ αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως ἐν συνόλῳ ἀνέχονται κατὰ προσέγγισιν εἰς 440 καὶ εἰς 23 πλατείας, ὀνόματα εἶχον μόνον 160 ὁδοὶ καὶ 12 πλατείας. Ἐντεῦθεν τὸ ἔργον τῆς ὀνοματοθεσίας τῶν ὁδῶν ἦν λίαν δυσχερὲς, καὶ διὰ τοῦτο καίτοι ἐν τῷ παρελθόντι ἐγένοντο διάφοροι ἀπόπειραι πρὸς τοῦτο καὶ ἐπιτροπαὶ πικίλαι συνέστησαν, ἡ ἐργασία δὲν ἤγετο εἰς πέρας πρὸς μεγάλην βλάβην τῶν συμφερόντων τῶν πολιτῶν, οἵτινες διὰ τῶν ἐπανειλημμένων «Ὀδὸς Ἀνανύμου», ὅπως κοινῶς ἐχαρακτηρίζοντο, ὑφίσταντο μισητοτρόπως ζημίαις. Οὐχ ἥττον δὲ τῶν πολιτῶν ἐξημιούτο καὶ ἡ δημοσία καὶ ἡ δημοτικὴ ὑπηρεσία τῆς πόλεως.

Ἡ λύσις τοῦ ἐκπερνοῦς τούτου ζητήματος ὀφείλεται μετὰ τῶν ἄλλων εἰς τὴν φιλεργίαν τοῦ νέου δημοτικοῦ ἡμῶν συμβουλίου, ὅπερ ἀνανεώσαν τὴν ἡδὴ ὑφισταμένην ἐπιτροπὴν καὶ καταρτίσαν αὐτὴν ἐκ τῶν καὶ ἡδὴ ὑπαρχόντων κκ. Ν. Γ. Πολίτου καὶ Δ. Α. Κορομηλά καὶ τοῦ δημοτικοῦ συμβούλου κ. Μ. Π. Λαμπροῦ ἀπήτησε τὴν ταχέαν τοῦ ἔργου περάτωσιν.

Ἡ ἐκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς ἀνεγνώσθη ἐν τῇ προχθεσινῇ συνεδριάσει καὶ συναίμα ὁ κατάλογος τῶν νέων ὀνομάτων, ὅστις ἐγένετο ἐν τοῖς πλείστοις δεκτῆς ὡς ὑπεβλήθη, μετὰ τινῶν προσθηκῶν. Ἐς προέτιναν τινὲς τῶν δημοτικῶν συμβούλων ἡ δ κ. Δήμαρχος.

Ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τὰ κυριώτερα τῶν νέων ὀνομάτων.

Καὶ ἐν πρώτοις αἱ ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῶν Ἀνακτόρων καὶ εἰς τὴν πλατείαν αὐτῶν ἀγοῦσαι λεωφόροι ὀνομάσθησαν ἡ μὲν «Ὀθωνος» ἡ δὲ «Γεωργίου». Πρωτάσει δὲ τοῦ κ. Δημάρχου καὶ πρὸς ἀνταπόδοσιν φιλοφρονήσεως τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου Μασσαλίας ἡ πρὸς τὴν Γαλλικὴν Σχολὴν ἀγοῦσα ὀνομάσθη ὁδὸς «Μασσαλίας».

Ἀπαρρίφθη ἡ πρότασις τοῦ νὰ μετονομασθῶσι τινες τῶν ὑφισταμένων ὁδῶν πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως, ἐγένετο δὲ δεκτὴν μόνον ὅπως ὀνομασθῶσι διὰ νέων ὀνομάτων αἱ παρεκτάσεις μακρῶν ὁδῶν διασχιζομένων ὑπὸ πλατείων ἢ αἱ καμπαὶ τοιούτων. Οὕτως ἡ παρεκτάσις τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς ὀνομάσθη «Ὀδὸς τῆς Γ' Σεπτεμβρίου».

Τὰ κυριώτερα ἱστορικὰ ὀνόματα ἀνδρῶν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ μαχῶν δικσῆμων ἐτέθησαν εἰς διαφόρους ὁδοὺς. Ὄνομασθησαν οὕτως ὁδὸς Κανάρη, Ὑψηλάντου, Τομπάζη, Ζαΐμη, Μαυροκαρδάτου, Τρικούπη, Δεληγιάννη, Πατμεζ, Σαχτούρη, Μαυρομιχάλη, Βαλτετσίου, Ἐρσοῦ, Χίου, Καματεροῦ, Ναυαρίνου κτλ. Δὲν ἐλησημονήθησαν οἱ ἀείμνηστοὶ ἱδρυταὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας καὶ οὕτω μία μὲν πλατεία ὀνομάσθη πλατεία «Φιλικῆς Ἐταιρίας», πολλὰ δὲ ἀνώνομοι ἔλαβον τὰ ὀνόματα τῶν πρώτων φιλικῶν Σκουφῆ, Τσακάλωφ, Ἀναγνωστατοῦλου, Κουμπάρη κτλ.

Ἡ νεωτέρα ἡμῶν φιλολογία παρέσχεν ὀνόματα εἰς ὀλίκληρον τὸ ὀπισθεντοῦ Πανεπιστημίου τμήμα. Καὶ ὁ Κορνάρος, καὶ ὁ Σούτσος, καὶ ὁ Ζαλοκώστας, καὶ ὁ Βαλαωρίτης, καὶ ὁ Γαλανός, καὶ ὁ Σουρμελής παρέσχον ὀνόματα εἰς ὁδοὺς. Ἐκ τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος ὀνομάσθη ὀλίκληρον ἄλλο τμήμα. Οὕτω καὶ ὁδὸν Γλάδστωνος, καὶ ὁδὸν Γκυίλφορδ, καὶ ὁδὸν Βερανζέρου, καὶ ὁδὸν Οὐγῶ, καὶ ὁδὸν Διδότου, καὶ ὁδὸν Γκαμβέττα, καὶ ὁδὸν Λενορμάν ὀνόμασε τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, ἐνῶ συγχρόνως ἐδοκίμει τρεῖς συνεχεῖς ὁδοὺς διὰ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν ἐν Ναυαρίνῳ ναυάρχων, Καδριγκτῶνος, Χαΐδεκ καὶ Δερινύ.

Αἱ ἀθηναϊκαὶ οἰκογένεια δὲν ἐλησημονήθησαν καὶ πολλὰ ὁδοὶ τῆς παλαιᾶς κυρίως πόλεως ὀνομάσθησαν διὰ τῶν ἐπιφανεστέρων ἐκ τούτων τῶν ὀνομάτων.

Ἀλλὰ πλὴν τούτων, τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὰς ἀρχαίας καὶ μεσαιωνικὰς ἀναμνήσεις τῆς ἱστορίας τῆς πόλεως. Οὕτω δ' ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς συνεπλήρου προτάσει τῆς ἐπιτροπῆς τὰς ἀρχαίας ὀνομασίας τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως, προσέθεσαν ἐκ τῶν μεσαιωνικῶν ὁδοὺς Ἀκομινάτου, Χαλκοκονδύλη, Θεοφανούς, Ἀθηναΐδος, Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας, Ἡρακλείου, Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα. Ἐκ δὲ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων δὲν ἐλησημονήθη οὔτε ὁ Μάρκος Αὐρήλιος, οὐδ' ὁ Ἡρώδης ὁ Ἀττικὸς, οὐδ' ἡ σύζυγός του Ἐρηγίλη.

Οἱ δ' ἐξέχοντες τῶν ἀποθανόντων πολιτευτῶν παρέσχον ὁμοίως ὀνόματα ὁδῶν καὶ οὕτω θὰ ἔχωμεν καὶ ὁδοὺς Κουμουνδούρου, Δεληγιώργη καὶ Βούλγαρη.

Τοιοῦτον ἐν συνόψει τὸ ἔργον τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, περὶ οὗ ἀπεφασίσθη, ἵνα ἐκτυπωθῇ ἐν ἰδίῳ τεύχει μετ' ἐπεξηγήσεως ἱστορικῆς τῶν κυριωτέρων ὀνομάτων καὶ μετὰ τοπογραφικοῦ χάρτου τῶν Ἀθηνῶν φέροντος τὰ ὀνόματα πάντα!

Δ. Καραγιάννης.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ δύναμις τῆς ἐξέως:
 Μετὰ μακρὸν χωρισμὸν δύο φίλοι συναντῶν-
 ται πάλιν, καὶ μετὰ τὰς συνήθεις ἐρωτήσεις ὁ
 εἰς πρὸς τὸν ἄλλον:
 — Καὶ ἡ μητέρα σου τί κάμνει; καλὰ;
 — Πολὺ καλὰ, εὐχαριστῶ.
 — Θὰ εἶνε πολὺ γρατὰ βέβαια. Ζῆ;
 — Ὅχι, ἀπέθανε!
 — !!!

Μαθητὴς φέρεται ἐνώπιον τοῦ διδασκάλου,
 διότι ἐφωράθη κλέπτων πράγμα τι.

Ὁ διδάσκαλος ἀσπληρῶς. — Δὲν ζεῖς,
 παιδί μου, ὅτι ἡ κλοπὴ εἶνε κάκιστον πρᾶγμα;
 Ἐὰν κανεῖς σοῦ ἐκλεπτεν ἐσένα τὸ καπέλλο
 σου, τί θὰ ἐλεγες; (Σιωπὴ). Λέγε τί θὰ ἐκα-
 μινες ἐὰν σοῦ ἐκλεπτε κανεῖς τὸ καπέλλο σου;
 Ὁ μαθητὴς κλαίων. — Ὅθ' ἐλεγα τοῦ πατέ-
 ρα μου νὰ μ' ἀγοράσῃ ἕνα ἄλλο καπέλλο!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ συκοφαντία ὁμοιάζει πρὸς τὸ κίβδηλον
 νόμισμα, τὸ ὁποῖον δὲν τολμᾷ μὲν τις νὰ ἐκ-
 δώσῃ ὁ ἴδιος, ἀλλ' ὅταν περιέλθῃ εἰς χεῖρας
 του τοῦ θέτει εἰς κυκλοφορίαν ἀυστόλως.

Τοῦ γήρατος αἱ συμβουλαὶ φωτίζουσιν, ἀλ-
 λά δὲν θερμαίνουσιν, ὡς ὁ ἥλιος τὸν χειμῶνα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οἱ κατὰ τὰ 1883 εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολι-
 τείας ἀφικόμενοι μετανάσται συνεποσώθησαν
 εἰς 558,000, ἅτοι ὑπῆρξαν κατὰ 154,000 ὀ-
 λιγώτεροι τῶν κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος κα-
 ταπλευσάντων. Ἐκ τῶν μεταναστῶν τούτων
 αἱ πλείστασι σχετικῶς ἦσαν Γερμανοὶ, ἀριθμού-
 μενοι εἰς 180,000. Τὰ ὄγδοον περίπου τοῦ ὅ-
 λου ἀριθμοῦ, 65,000, ἦσαν Ἴρλανδοὶ, 100,000
 ἦσαν ἐξ Ἀγγλίας, Σκωτίας καὶ Οὐαλλίας, 50,
 000 ἐκ Σουηδίας καὶ Νορβηγίας. Ἐκ τῶν ἀ-
 φικισμένων, 1700 περίπου, εἰς 500 Ἴρλανδοὶ,
 ἐστάλησαν ὀπίσω.

Ὅτε ἡ ἤδη μεγάλη τῶν Ἀμερικανῶν Συμ-
 πολιτεία διεκδικεῖσα τὴν πολιτικὴν αὐτῆς ἀ-
 νεξαρτησίαν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ἐρ-
 ριψε τὸν περὶ τῶν ὄλων κύβον ἐν τῷ κατὰ τῶν
 Ἀγγλων πολέμῳ, ἐστάλη πρεσβευτὴς τῆς Ἀ-

μερικῆς εἰς Γαλλίαν ὁ μέγας ἀληθῶς πολίτης
 Φραγκλῆνος. Μεταθὰς αὐτος εἰς Παρισίους ἐ-
 τῆς βασιλείας Λουδοβίκου τοῦ ΙΓ', ὅπως ἐπι-
 ομολογήσῃ συμμάχίαν μετὰ τῆς Γαλλίας, ἐ-
 φωνήσθη ὁ μόνον οὐδὲν παράσημον φέρων
 ἀλλὰ καὶ πάντῃ πενήτωρ ἐσταλμένος ἑρωτη-
 θείς δὲ διὰ τὸ λιτὸν τοῦ ἱματισμοῦ ὑπὸ τῶν
 περὶ τὸν βασιλέα ἐκθάμβων γενομένων ἐπὶ τῷ
 παραδόξῳ τοῦ πράγματος, ἀπεκρίνατο ὡς ἔξω
 «Ἡ πατρίς μου εἶνε ἐνδεής, μάχεται δὲ πρὸς
 δύναμιν πλουσιωτάτην καὶ κραταιάν ὅθεν ἐ-
 νάγκη αἰκονομίας καὶ λιτότητος, οὐχὶ δὲ ἐπι-
 δεῖξωνα».

Αἱ διάφοροι βιομηχανίαι, αἵτινες ὑπῆρχον
 ἐν Παναμᾷ εἰς τὴν περιφέρειαν ἐνθα ὀρούση-
 ται ἡ διώρυξ, ἔλαβον ἤδη μεγάλην ἀνάπτυξιν
 ἀπ' ὅτου ἤρξατο ἡ ἐκτέλεσις τοῦ γιγαντιαίου
 ἔργου τοῦ Λεσσέψ. Μία τοιαύτη βιομηχανία
 εἶνε καὶ ἡ ἀλιεῖα τῶν μαργαριτοφόρων ὀστρά-
 κων, ἣτις ἐκτοτε ἰδιαζόντως ἀνεπτύχθη, ἐ-
 μαρτυροῦσι τὰ λαμπρὰ εὐρήματα τῶν τελευ-
 ταίων ἡμερῶν, ὧν δείγματα ἐκτιθενται ἐν Λο-
 δίνῳ, ἐν ταῖς πικραθύροις τοῦ καταστήματι
 τοῦ μεγάλου ἀδαμαντοπώλου Bensen. Θαν-
 μάξεται ἰδίως εἰς ἐξαισίως μαργαρίτης τελείας
 σχήματος, βάρους ἔχων περὶ τὰ 10 γραμμάρια,
 ὧν δικαίως ὀνόμασαν διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ
 Λεσσέψ, εἰς ἃν βεβαίως ἐφείλει τὴν τύχην νὰ
 νὰ ἀνεκασθῇ ἐκ τοῦ βυθῶ τοῦ Ὠκεανοῦ. Ὁ
 μαργαρίτης οὗτος εἶνε ὁ ὠραιότερος ἐξ ὅσων
 ἀνεκαλύφθησαν ἀπὸ παλλῶν ἤδη ἔτων, καὶ δύ-
 νηται νὰ καταλεχθῇ μεταξὺ τῶν περιφημοτέ-
 ρων τοιούτων.

Ὁ νῦν Σουλτάνος τῆς Τουρκίας εἶνε θερμὸς
 ἐραστὴς τῆς μουσικῆς, ἰδίως δὲ τῆς Εὐρωπαϊ-
 κῆς. Ὅσακις περιώνυμοις τις αἰδοῦς ἡ μουσουρ-
 γὸς ἀφικνεῖται εἰς Κωνσταντινουπόλιν, πρὸς
 καλεῖ αὐτὸν εἰς τ' ἀνάκτορα. Οὕτω πρὸ τινος
 μετὰ συναυλίαν τελεσθεῖσαν ὑπὸ τὴν προστα-
 σίαν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν θυμάτων τῆς πυρκαϊῆς
 τοῦ Χάσκιοι, ὁ Σουλτάνος ἀπένευρε παράσημα
 εἰς δύο κυρίας εἰς ἐνδειξιν τῶν εὐχαριστιῶν τοῦ
 ἐπὶ τῇ συμμετοχῇ αὐτῶν ἐν τῇ συναυλίᾳ.

Ὁ Σουλτάνος ἐξακολουθεῖ εἰσέτι ἐγχυμολο-
 γῶν εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον, ἴδιον πρὸς τοῦτο
 διδάσκαλον ἔχων, ἡ δὲ αὐτοκρατορικὴ μουσικὴ
 εἶνε ἤδη γνωστὴ ὡς μουσουργουσα ἀκριβέστατα
 ἐκλεκτότατα μουσικὰ τεμάχια. Βασίστην πα-
 ρασκευὴν, ὅτε ὁ Σουλτάνος μεταβαίνει πρὸς
 προσκύνησιν εἰς τὸ Τέμενος, ἡ μουσικὴ αὐτῆ
 κατὰ τὴν διαδοχὴν παίζει τεμάχια μελοδρα-
 μάτων.